LIETUVIŲ DIENOS

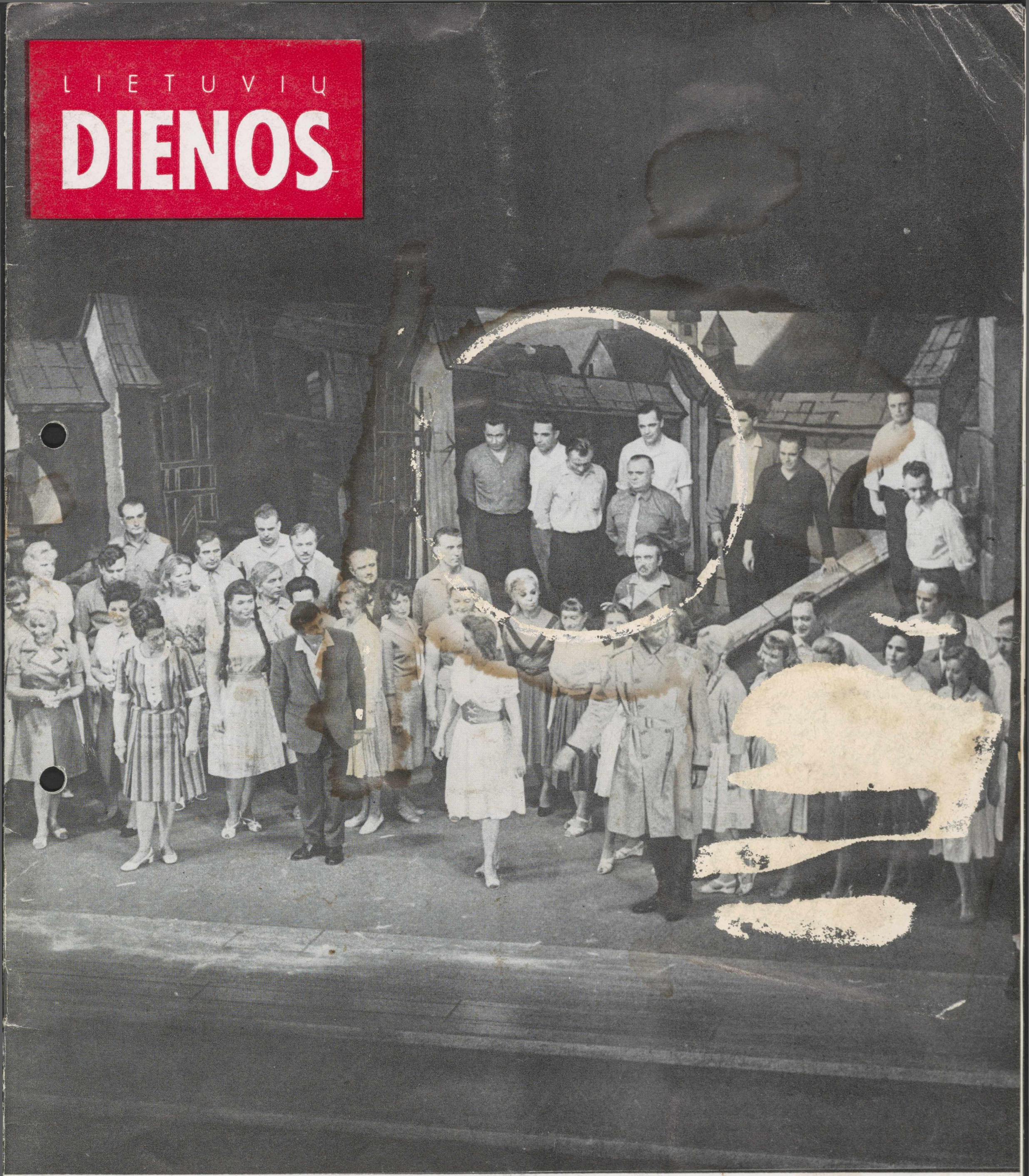

PO LIETUVIŠKOS OPEROS "DANA" PREMJEROS ČIKAGOJ

LITHUANIAN DAYS

APRIL 1969

1969 M. BALANDŽIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029
Telefonas: 664-2919

LIETUVIŲ ŠVIETIMO IR ŠEIMOS METAI

1969, balandis Nr. 4 (193)
Eina XX metai
April, 1969 No. 4 (193)
Vol. XX

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų k. Redaktorius / English Editor
Alfonsas Milukas

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu arba inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.
Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. **Single copy 85¢**

Prenumerata metams $8.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Kūrybinis žodis ir daina. Vedamasis 3
Kalpas Uoginius, Savanoriai.. 4
J. Audėnas, Tarptautiniai įvykiai ir Lietuva. 5
SPAUDOJ IR GYVENIME
Kas jie yra ir ko jie nori. Vl. S. 6
Karo grėsmės šaknys. J Prūsas. 6
Prel. K. Šaulio kapo reikalu. 6
New Yorko operetės chorui 50 metų. K. 7
J. Janušaitis, Mūsų operos mieloji viešnia "Dana". 8
Stasys Santvaras, Arijos ir chorai. Iš "Danos libreto. 9
Kusandra, Įspūdžiai iš "Danos premjeros. Iliustruotas reportažas. 10
Opera Dana, Vl. Jakubėnas. 11
KNYGOS IR AUTORIAI.
Ant žarijų basa. J. Tininis. 14
Jubiliejinis Tėvynės Sargas, T. S-tis. 14
Lietuvių literatūra ir kalba UCLA. J. T. 15
Žmonės, datos ir darbai. Kronika. 15

ENGLISH SECTION

Who they are? Vl. Š-nas. 17
The First Rooster, a short story by P. Jurkus 18
Punishment of three Priests in Lithuania. . 19
Books and Periodicals. 19
Lithuanian History in Stamps, Part CXV. By A. Bernotas. 20
LTHUANIANS MAKE NEWS. 21

VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika. .. 22
Aleksandros Kašubienės keramikos kūriniai 25

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Solistai, choras — po lietuviškos operos "Danos" premjeros 1969 m. balandžio 12 d. Čikagoj.

Kiti trys Čikagos Lietuvių Operos "Danos" spektakliai įvyko balandžio 13, 19 ir 20 dienomis toje pat Marijos Aukštesniosios mokyklos auditorijoj, Čikagoj.

Operos muziką parašė komp. Julius Gaidelis; libretą — poetas Stasys Santvaras, abu iš Bostono; režisavo akt. P. Maželis iš Clevelando; dirigentas — Aleksandras Kučiūnas iš Seattle, Washington; dir. asistentas — Alvydas Vasaitis; chormeisteriai — Alice Stephens ir Alfonsas Gečas; dekoracijos — dail. A. Kurausko; baletmeisteris—J. Puodžiūnas; visi iš Čikagos.

Solistai: Stasys Baras, Dana Stankaitytė, Jonas Vaznelis, Roma Mastienė ir Al. Brazis.

Operos veiksmas vyksta Vakarų Vokietijoj po I pasaulinio karo, išvietintų asmenų lagery.

Soloists and chorus at the end of the premiere performance of the Lithuanian opera Dana in Chicago on April 12, 1969. Three further performances of the opera Dana were subsequently given on April 13, 19 and 20 at the same auditorium of the Maria High School in Chicago, Ill.

The music of the opera was composed by Julius Gaidelis, the libretto — by the poet Stasys Santvaras, both of whom are from Boston; direction was by the actor P. Maželis from Cleveland; conducted by Aleksandras Kučiūnas from Seattle, Wash., with Alvydas Vasaitis as conductor's assistant. The chorus leaders were Alice Stephens and Alfonsas Gečas. Sets by the artist A. Kurauskas; choreographer — J. Puodžiūnas.

Excepting those above mentioned that came from other towns, the remaining other contributors are Chicagoans.

Soloists: Stasys Baras, Dana Stankaitytė, Jonas Vaznelis, Roma Mastienė and Al. Brazis.

The action of the opera takes place in West Germany after the Second World War, in a camp of displaced persons.

Paskutinis / Back Cover

Baleto solo šokėjai Violeta Karosaitė ir Jaunutis Puodžiūnas. (Visa baleto prupė, šokusi "Danos" operos trečiame veiksme — 12 psl.).

Solo dancers of the ballet — Violeta Karosaitė and J. Puodžiūnas. (The whole troupe of the ballet dancers — as they performed in the third act of the opera Dana — is shown on page 12.)

J. Gaidelio operos "Danos" I veiksmas generalinės repeticijos metu; vidury — sol. Brazis ir Stankaitytė. Foto Z. Degutis

(Daugiau — 8-13 puslapiuose).
First act of opera "Dana" by J. Gaidelis during dress rehearsal. (More — pages 10-13).

Kūrybinis žodis ir daina

"Su sprongstančiais pavasario pumpurais skleidžiasi uždanga naujai lietuviškai operai. Balandžio dvyliktoji – jos pasaulinės premjeros diena. Mes didžiuojamės, galėdami įrašyti į savo trylikos metų darbo lapą jau antrą lietuvišką operą ir su dideliu džiaugsmu įžiebiame rampos šviesas išeivijoje sukurtai "Danai". – Tokiais poetiškais žodžiais Chicagos Lietuvių Operos valdyba kalbėjo į premjeron atsilankiusius savo programiniame leidinyje.

Šie žodžiai tinka ir mūsų šiam žurnalo numeriui, skirtam daugiausiai operai.

Savos operos sukūrimas – naujas laiptas kultūros pakopomis į aukštį. Į pačią viršūnę. Dar šiame šimtmetyje gyvenęs ir miręs anglų išdidus rašytojas dramaturgas B. Shaw, pradžioje savo karjeros ėjęs muzikos recenzento pareigas, ciniškai paminėjo Lietuvos vardą, kalbėdamas apie neįmanomus dalykus: tatai esą neįmanoma, kaip lietuviška simfonija!.. Lietuva jam buvo toliau už Patagoniją, o jos kultūra – terra incognita, nors tuo metu jau turėjome Čiurlionį. Simfonija tam muzikos recenzentui reiškė aukščiausią muzikinės kūrybos laipsnį. Tą laipsnį šiandieną lietuviai yra pasiekę tiek tėvynėje, tiek laisvajame pasauly. Nesena yra lietuviškos operos – pasakytų tas pats cinikas – istorija, bet turime jos kūrėjų ir Lietuvoje ir už jos ribų. Šalia ankstesniųjų – paminint tik po porą – J. Karnavičiaus Gražina, A. Račiūno Trys talismanai, V. Klovos Pilėnai, B. Dvariono Dalia, D. Lapinsko Maras ir, štai, J. Gaidelio Dana. O jau ateina į sceną K. V. Banaičio Jūratė ir Kastytis. Neabejojam, kad tie žingsniai nebus paskutiniai. Tikim, kad tarpas tarp tėvynės ir išeivijos ilgainiui nebebus bedugnė, bet tiltas, kuris ves ne į žodžio ir minties kalėjimą, bet į bendros lietuviškos kūrybos pilį.

Pritariam "Chicagos Lietuvių Operos" valdybos žodžiams, kad "daugeliui šie metai – liūdna sukaktis. Prieš dvidešimt penkeris metus turėjome sielvarte atsisveikinti su tėvyne. Tačau šiaurės pusėj spindinti žvaigždė nėra vien mūsų ilgesio ašara: jinai drauge ir vilties žvaigždė. Tikėkim laisvės rytmečiui, o kūrybinis žodis ir daina mus dvasioje sustiprins ir dar glaudžiau suartins."

Lietuvos kariuomenės kūrėjų - savanorių sąjungos c. valdyba 1966 - 1969 m. Iš kairės: Matas Klikna, sekr., Juozas Rapšys, vald. narys, dr. Kristupas Gudaitis, pirm., Adolfas Juodka, kasininkas, Jonas Švedas, vicep.

Board (1966-1969) of the Head quarters of the Association of Lithuanian Independence War Freedom Fighters.

Tokie buvo mūsų

Savanoriai

Kalpas Uoginius

Savanoriai, kaip ir kitos organizacijos, turi savo švenčių. Šiemet gegužės 11-tą Čikagoje gyveną kūrėjai-savanoriai nutarė viešai paminėti savo priesaikos — kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės — 50 metų sukaktį.

Kūrėjai-savanoriai, nors jau po pusšimčio metų, gerai atsimena anuomet nuskardėjusį visoje šalyje vyriausybės šauksmą: *"Lietuva pavojuje!" "Gelbėkim Lietuvą"* Igai nesvarstydami, neretai net slapta nuo tėvų, pasitaisę naginaites ir sermėgėlę ir pasiėmę maisto, jaunuoliai ėjo savanoriais ginti gimtosios žemės. Iš kai kurių vietovių, susitarę, kartu išėjo net po keletą jaunuolių. Kai kuriose gimnazijose teliko tik mergaitės, sargai, mokytojai ir patys mažieji. Vyresniųjų klasių moksleiviai kone visi išėjo savanoriais. Tokiems būdavo surengiamos išleistuvės. Bažnyčiose kunigai atlaikydavo pamaldas, pasakydavo atitinkamus pamokslus, primindami klasišką posakį: *Dulce est pro patria mori...* Motinos, atsisveikindamos, nors ir skendo ašarose, bet didžiavosi sūnumis drąsuoliais ir žegnodamos laimino, linkėdamos laimingai grįžti. Kitur išeinančius palydėdavo tėvai, broliai, seserys, merginos, kartais net ir kunigai, su dainomis, su orkestru, toli už miestelio ar bažnytkaimio ribų. Reikia kūrėjo plunksnos pakarti išleistuvių ceremonijoms ir nuotakai, kuri visus supo.

1919 m. pradžioje mūsų mylimai mažai ir taikingai tėvynei grėsė didelis pavojus. Besitraukiančių iš krašto vokiečių įkandin sekė rusų komunistų būriai su Maskvos viešpačių įsakymu užgniaužti visas Lietuvos nepriklausomybei atkurti pastangas. Sausio pradžioje, vos tik pirmiesiems mūsų kūrėjams-savanoriams — karin. Škirpai, pusk. St. Butkui ir kt. — iškėlus Gedimino pilies bokšte trispalvę vėliavą, sausio 5-tą Vilniun įsibrovė raudonieji nuplėšė ją, sunaikino ir toj vietoj iškėlė savo kruvinąją, atseit, revoliucijos simbolį. Vyriausybė ir pirmieji kariuomenės daigeliai buvo priversti palikti Vilnių ir persikėlė į Kauną.

Maskvai diriguojant, buvo supamas ir Kaunas. Sparnuose — ties Kėdainiais ir Alytum užvirė atkaklios kovos. Vasario mėnesio pirmomis dienomis kautynėse žuvo pirmieji savanoriai: Kėdainių apylinkėje — būrininkas P. Lukšys, Alytuje — pulko vadas A. Juozapavičius, karo valdininkas Ruzgas, ties Šėta sunkiai sužeistas ir visam gyvenimui invalidu liko viršila Sereika, sužalotas partizanas J. Kiaunė (vėliau kūrėjas-savanoris). Jezne savo vado (rusų kilmės k-ko Cetuchino) išduoti kankinio mirtimi mirė 18 savanorių. Juos sužeistus paėmę, raudonieji durtuvais subadė ir kardais sukapojo. Herojiškai mirė savanoriai — nė vienas neprašė priešo pasigailėti. Gausi savanorių-didvyrių kapų eilė Jezno miestelio kapinėse neišdildomai liudija sužvėrėjusių bolševikų "žygdarbį".

O kas, matęs, gali užmiršti tokį giliai jaudinantį įvykį? Vasario 12, išmušant bolševikų batalijonus iš Jezno (šį kartą kautynėms vadovavo lietuvis k-kas St. Zaskevičius), einant grandinėje, jaunas savanoris (Adomaitis) miestelyje susitiko motiną. Vargšė motina, apglėbusi sūnų, pro ašaras kalbėjo: "Sūneli mylimas, kokia laimė! Taip netikėtai sutikau tave, Lietuvos kareivį, sveiką! Palik valandėlei draugus ir užeik grįčion — nors pavalgysi." O savanoris, nors jaunutis, išbučiavęs motiną, rimčiausiai kaip didelis, atsakė: "Mama, skubėk į šalį! Čia pavojinga! Manęs tu nežiūrėk — aš kareivis, ir nebijau". Motinos širdis, matyt, nujautė, kad daugiau savo sūnelio gyvo nebematys. Atsisveikindama, ašaromis pasrūvusi, bučiavo savo sūnelį-kareivėlį ir, palaiminusi kryžiaus ženklu, braukdama nuo akių ašaras, nuėjo savu keliu. Tai menininko teptuko ar kino filmos vertas reginys! Neužilgo priešo kulka pakirto jaunąjį savanorį.

Tokie mūsų savanoriai buvo dar prieš pirmąją kario priesaiką.

1919 metais gegužės 11 dieną puikus išaušo rytas. Kauno įgulos kariai-savanoriai laikinosios sostinės gatvėmis, karinių orkestrų lydimi, žygiavo iškilmingai priesaikai. Saulutė savo auksiniais spinduliais švietė ir glamonėjo šauniuosius mūsų kareivėlius, bežygiuojančius į Rotušės aikštę, kur jau buvo susirinkusi didelė kauniečių minia pažiūrėti iškilmių. Rotušės rūmų balkone, dvasiškių apsuptas, garbingo atminimo arkivyskupas Pranciškus Karevičius laikė pamaldas ir prisaikdė bei palaimino savanorius. Savo kalboje arkivyskupas, tarp kitko (atsimenu), sakė: "Tėvynė, Teisybė ir Dievas, savanoriai-kariai, yra su jumis. Drąsiai, kaip iki šiolei kovojote, pastokite priešui kelią į mūsų tėvynę. Kovokite, ir Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę apginsite!... Taip tepadeda jums Visagalis Dievas! Laiminu jus ir jūsų vadus ir visą jus sunkioje kovoje remiančią tautą!"

Pamaldžiai ir rimtai, net susigraudinę, p[illegible] siekė savanoriai kovoti už savo krašto laisvę ir nepriklausomybę "iki paskutinio kraujo lašo". Ir savo priesaiką garbingai ištesėjo. Kovodami su žymiai gausesniu, geriau ginkluotu, kariškai apmokytu ir kovose užgrūdintu priešu, savanoriai kantriai pakėlė visokius nepriteklius, sunkų žygių nuovargį, skurdą ir žaizdas. Ne savanorių kaltė, kad nepavyko visų Lietuvos žemių apjungti. Pastojo kelią tarptautinių tarpininkų, užuot padėjus, sutrukdžiusių mus ir neteisingai padėjusių mūsų priešams, brutalios jėgos. Toks jau mažųjų likimas!..

Savanoriai kovojo dėl idėjos, jokių materialinių gėrybių sau už tai nelaukdami, nes jie matė ir suprato, kad valstybė tada pati nieko neturėjo, todėl ir duoti negalėjo. Bolševikai, beviliodami mūsų jaunimą stoti į jų eiles, siūlė keleriopai didesnį atlyginimą, tačiau savanoriai nėjo pas juos, nes vienintelis savanorių, kaip ir visų lietuvių, tikslas buvo — laisvė mylimai tėvų šaliai.

Greta vyrų buvo 120 savanorių mote[illegible] Jos dirbo ligoninėse kaip gailestingos ses[illegible]rys, štabuose ėjo ryšininkų pareigas, darbavosi kontržvalboj ten, kur "dailiajai lyčiai" buvo prieinamiau. Mūsų moterys savanorės buvo labai sumanios, darbščios ir patvarios. Tai liudija faktas, kad šalia 1422 vyrų, apdovanotų Vyties Kryžiaus ordinu, 9 buvo moterys.

O Vyties Kryžiai ne bet už ką buvo duoddami, — tik už ypatingus Tėvynei nuopelnus fronto kovose ar kitas kariuomenėje pareigas einant. Dėl vaizdumo čia paminėsiu porą žygdarbių, už kuriuos herojai buvo dekoruoti Vyties Kryžiais.

"...Eilinis Krasauskas, žvalgyboje išaiškinęs priešo sunkaus kulkosvaidžio poziciją, tuo nepasitenkino. Jis nutarė ir kulkosvaidį iš bolševikų atimti. Susišaudymui vykstant, krūmais prišliaužė iki kulkosvaidžio ir pats vienas, šaukdamas "Valio!", puolė jį. Persigandę bolševikai išbėgiojo. Kulkosvaidį jis laimėjo, bet sunkiai sužeistas, visam amžjui liko invalidas. Jis apdovanotas Vyties Kryžiumi."

...Viršila Gudaitis su būriu pateko labai stiprion priešo artilerijos ir pėstininkų ugnin. Būrys jau buvo atmušęs kelias kontratakas ir turėjo skaudžių nuostolių, bet Gudaičio vadovaujami savanoriai nepalūžo. Gudaitis buvo labai sunkiai sužeistas, būrys priešo apsuptas, bet atkakliai kovėsi, ir Gudaitis kautynių neapleido, kol visai nusilpo ir apalpo.

Vado netekęs būrys pradėjo trauktis. Du savanoriai nešdami sužeistąjį vadą saugesnėn vieton, abu buvo sužeisti. Gudaičio nurodymais vadovaudamasis būrys išvengė visiško sunaikinimo. Gudaitis mirė nuo žaizdų. Apdovanotas Vyties." Kryžiumi (Gen. Raštikio atsimnimų I t., 153 psl.).

Kaip bevertintume mūsų kariuomenės vaidmenį, vistiek ryškiausias momentas jos gyvenime buvo mūsų savanorių žygiai 1918-1920 metais — sako pulk. inž. A. Novickis (Karys, 1968 m. nr. 10, 325 p.).

Iškovoję Lietuvai laisvę, savanoriai grįžo į gimtuosius lizdus ir pradėjo pertrauktą gyvenimą iš naujo. Bet aplinkybės daug kam jau buvo pasiketusios. Reikėjo ieškoti kitų pragyvenimo šaltinių. Ir kai savanoriai, beieškodami tarnybų, darbo, ar besirūpindami žemės gavimo reikalu, valstybės įstaigose susidūrė su fronto "neragavusiais" viršininkais, kurie ne tik jų reikalų, bet dažnai ir lietuvių kalbos kaip reikiant nesuprato, savanoriai susidūrė ties neįveikiama siena. Teko organizuotis ir kolektyviai kovoti dėl savo teisių.

1926 m. savanoriai susiorganizavo. Organizacijoje jų buvo per 12000 vyrų. 1927 m. vyriausybė oficialiai tą organizaciją pripažino "Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių Sąjungos" vardu ir įsteigė specialų medalį savanorių nuopelnams atžymėti.

Bolševikų ir nacių okupacijojų metais sąjunga buvo panaikinta. Savanoriai nuėjo į pogrindį ir vieningai su bendra krašto rezistencija veikė savo krašto interesų naudai.

Patekusieji į laisvąjį pasaulį, 1947 m. V. Vokietijoj kūrėjai-savanoriai atkūrė savo sąjungą, vėliavoje buvusį šūkį *"Tėvynės laisvė — mūsų laimė" pakeitę* šūkiu *"Dieve, padėk — tėvynę ginam."*

Dabar daugiausia kūrėjų-savanorių yra Chicagoje (JAV), kur yra ir centro valdyba.

Savanoriai padėjo pagrindą mūsų nepriklausomos valstybės kariuomenei, jie buvo jos branduolys. Jų ryžtas išreiškė visos tautos ryžtą šsikovoti laisvę ir Vasario 16-tosios aktą tikrai įkūnyti.

Retėja kūrėjų-savanorių eilės, ir netoli diena, kai savo tarpe jų nebeturėsim. Liks tik jų amžinai jauna, ryžtinga, kovinga dvasia, skatinanti jaunimą ryžtis savo tėvų žemės meilės žygiams.

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Čikagos skyriaus valdyba.
Iš kairės sėdi: K. Petrauskas, kasin., L. Balzaras, pirmininkas; stovi: J. Jareckas, J. Gaidalis — valdybos kandidatai, P. Venclova, sekr.
Visi aktyvūs nepriklausomybės kovų dalyviai, dabar jau pensininkai. Foto V. Noreika
Board of the Chicago chapter of the Association of Lithuanian Independence War Freedom Fighters.

Iš Lietuvių Fondo metinio narių suvažiavimo Čikagoje, Jaunimo Centre, š. m. kovo 29 d.
I eilėje iš dešinės: A. Rėklaitis, dr. Antanas Razma, dr. V. Tauras, dr. G. Balukas, H. Daras, inž. V. Naudžius.

The Chicago convention on March 29, 1969, of members of the Lithuanian Foundation.

TARPTAUTINIAI ĮVYKIAI IR LIETUVA

Iš J. Audėno, Vliko vicepirm. pranešimo Vliko sesijoje New Yorke

Sovietinė agresija prieš Čekoslovakiją buvo visam pasauliui labai akivaizdus Rusijos imperializmo aktas. Dėl jo visas pasaulis labai pasipiktino ir Sovietams siuntė šimtus protestų. Deja, kai 1940 metais bolševikai okupavo Lietuvą, tomis pat dienomis vokiečiai ėmė Paryžių ir paklupdė prieš save visą Vokietiją. Tada pasaulis buvo užimtas šiais didžiojo karo įvykiais, o Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupavimas praėjo beveik nepastebėtas. Todėl Vliko valdyba dabar daro viską, kas tik įmanoma, kad susidariusi nauja tarptautinė padėtis būtų ko efektingiau Lietuvos labui išnaudota.

Pačią pirmąją okupacijos dieną, t. y. birželio 21-ją, Vlikas išsiuntinėjo telegramas pasaulio telegramų agentūroms, didesniems laikraščiams, dalino ją New Yorko čekų su slovakais suruoštoj demonstracijoje, kurioje buvo spaudos, radijo ir televizijos korespondentai. Telegramoj buvo pareiškiama Čekoslovakijos tautai užuojauta ir išdėstytas šios agresijos panašumas su 1940 m. Sovietų agresija prieš Lietuvą.

Telegrama gavo vertingo atgarsio. Kai kur, kaip Chicago Tribune ir net New York Daily News, ji buvo tiesiog panaudota, o kitur šios Vliko pastangos paaiškėjo netiesiogiai panaudotos. Netiesioginis šios Vliko akcijos pasisekimas buvo radijo stotyse ir televizijoje suorganizuoti politiniai pasikalbėjimai. Dėl Sovietų Rusijos agresijos prieš Baltijos valstybes radijo stotyse turėjo pasikalbėjimus Lietuvos gen. konsulas Anicetas Simutis ir Estijos gen. konsulas Jaakson. Kitoj radijo stotyj turėjo pasikalbėjimą Vliko sekretorius ir Laisvės Žiburio radijo vedėjas Romas Kezys. Paminėtina, kad ir The New York Times įdėjo mano laišką, kuriuo buvo atsakyta Kremliaus propagandistui, teisinusiam Čekoslovakijos okupaciją, kad prieš 28 metus Sovietai okupavo Lietuvą ir, kad rusiškasis imperializmas yra nuo seniai pasauliui žinomas...

Vlikas daug padėjo pastangų, kad rugsėjo pirmoje pusėje (1968 m. Red.) Peru sostinėje vykusioje tarpparlamentarinėje konferencijoje būtų pasisakyta prieš sovietines agresijas. Ten apie tai kalbėjo net 18 valstybių perlamentarai, dėl ko bolševikų delegacija, Justo Paleckio vadovauta, buvo nutarusi net iš konferencijos pasitraukti.

Gal būt didžiausio dėmesio buvo parodyta mūsų bylai New Yorko televizijos stoties, kuri spalio 1 d. beveik pusę valandos vedė politinį pasikalbėjimą Lietuvos klausimu. Pasikalbėjime dalyvavo Vliko pirm. dr. Valiūnas ir valdybos narys dr. Budreckis. Tiesa, šis New Yorko 13 kanalas apima ne visą Ameriką, o tik rytinius jo pakraščius su maždaug 50 milijonų gyventojų. Bet, kai mūsų vyrų pasirodymas buvo duotas tuojau po naujienų, spėjama, tą sceną galėjo matyti ir klausyti daug milijonų žmonių. Čia buvo parodytos nuotraukos, kaip sovietinė kariuomenė užima Lietuvą ir šiaip keletas vaizdų.

KAS JIE YRA IR KO JIE NORI?

Šiandieną daugelis iš mūsų ieško tikro atsakymo į klausimą: Kas yra tie žmonės, kurie organizuoja streikus ir peštynes JAV mokslo įstaigose? Kas ugdo neapykantą tarp baltų ir juodų Amerikos piliečių? Kas kursto žmones prieš valdžią ir jos vedamą vidaus ir užsienio politiką? Kas vykdo įvairius sabotažo ir teroro veiksmus ir naikina valdišką ir privatų žmonių turtą?

Atsakymas aiškus — tai yra valstybės vidaus priešų, kurstomų iš šalies (arba "Penktosios kolonos") darbai. Tik ne visi tą viešai pripažįsta.

Jie (komunistai bei jų agentai), siekdami savo tikslų, beatodairiškai išnaudoja visas ekonomines socialines ir rasines problemas savo naudai ir kaip propagandą panaudoja prieš gyventojus — tiek krašto viduje, tiek užsienyje. Jie stengiasi paveikti vietos gyventojų nuotaikas ir sukelti nepasitikėjimą vietos valdžia ir esama santvarka. Jie nori sukompromituoti visuomenės akyse jiems nepalankius valdžios pareigūnus, ypač vidaus saugumo organus — policiją. Taip pat jie stengiasi ir siekia suagituoti ir paruošti žmonių mases ir, jiems padedant, palaipsniui privesti kraštą prie chaoso ir revoliucijos.

Priešo "penktoji kolona" ir jos agentai veikia ne vien Jungtinėse Amerikos Valstybėse, jie veikia ir kitur. Jie įvairomis progomis nedraugiškai sutinka JAV-bių valdžios reprezentantus, jie degina JAV vėliavas ir daužo pasiuntinybių langus. Tą elementą vietos gyventojai pažįsta ir juos vadina tikruoju vardu — komunistais. Tos pačios "motinos" vaikai darbuojasi ir J. A. Valstybėse. Jie čia veikia užsimaskavę ir prisidengę kitais nekaltais vardais ir kitų paskirčių draugijomis. Jų agentų yra mokyklose — studentų ir profesorių tarpe, darbininkų ir tarnautojų unijose, įstaigose ir fabrikuose; taip pat į įsibrauna ir į valdžios įstaigas. Kokiu būdu? Ogi dalis JAV piliečių, ypač spalvotos rasės žmonių, jau dabar yra aktyviai įsijungusių į "naujosios demokratijos" kovotojų eiles. Jie entuziastingai atlieka jiems skirtas pareigas ir įsakymus, iš tikrųjų kartais gal nė nežinodami patys, į kieno vežimą jie yra įkinkyti. Su jais kovoti nėra nei patogu, nei lengva, nes JAV demokratinė santvarka ir įstatymai visiems duoda pilną veikimo laisvę. To pasekoje krašte jau dabar egzistuoja ir tokių "draugijų", kurios laiko specialius kursus, kaip "Course of Guerilla Warfare Tactics", kur ruošiami specialistai ginkluotam sukilimui arba vidaus revoliucijai.

Atrodo, jau atėjo laikas ir mums, Amerikos Jungtinių Valstybių piliečiams, iš arčiau pažinti savo vidaus priešus, juos išaiškinti ir demaskuoti, kad žmonės aiškiai pamatytų ir suprastų, kas yra tie naujieji pionieriai, ir kokie yra jų tikrieji tikslai.

Visa, kas iki šiol JAV-bių įvairiose vietose yra įvykę, kaip Detroit, Mich., Chicago, Ill., Washington, D. C., San Francisco, Calif., ir kitur, yra tik pradžia to didelio "spektaklio", kurio tikslas paskelbtas bene prieš 10 metų, vardu "Mes jus palaidosim!"

Visi dideli dalykai prasideda iš mažų. Čia "laidotojai" ir laimi, kad niekas iš karto į tokius mažus, neįvykdomus dalykus nekreipia dėmesio. Tatai mums aiškiai gali paliudyti ir patvirtinti netolimos praeities įvykiai, — tos valstybės ir tie žmonės, kurie dar taip neseniai yra netekę savo laisvės ir nepriklausomybės.

Ne be reikalo šiandiena daugumas JAV-bių piliečių, matydami šią netvarką ir pavojų savo kraštui, yra giliai susirūpinę bei pasipiktinę. Jie laukia iš savo vyriausybės daugiau tvarkos, daugiau drausmės ir naujų reformų, užtikrinančių kraštui laisvę ne diktatūriniam komunizmui, bet demokratijai.

Vl. Š.

KARO GRĖSMĖS ŠAKNYS

Du Muravjovai, Vilnius Usuri ir Vladivosto-s kas

Rusas Michail Nikolajevič Muravjov (1796 -1866) į lietuvių tautos istoriją įėjo visu savo siaubingu žiauruu ir pramintas Koriko vardu. Caras jį 1863 m. paskyrė Vilniaus generalgubenatorium su ypatingais įgaliojimais numalšinti lietuvių sukilimą prieš rusų okupaciją ir vergiją.

Muravjov - Korikas 1863 gegužės 20 d. atvyko į Vilnių ir tuojau įsakė kun. Išorą, nuteistą 5 metams kalėjimo už dalyvavimą sukilime, viešai pakarti. Po dviejų dienų įsakė kun. Zemackį, 70 metų amžiaus, įtartą rėmus sukilėlius, viešai sušaudyti. Jo įsakymu Telšiuose buvo viešai sušaudyti kunigai Noreika ir Gargasas.

Generalgubernatorius Muravjov - Korikas jaunystėj pasižymėjęs arkliavagystėmis, siautė neaprašomu žiaurumu po visą Lietuvą. Trėmė ištisus kaimus į Rusijos gilumą. Žinomi kaimai Ibėnai, Lukavičiai, Ščukai ir kiti atsidūrė toli už Volgos. Išdeportuotuose kaimuose apgyvendino rusus. Iš visų tarnybų atleido lietuvius. Lietuviai galėjo tarnybą gauti tik Rusijos gilumoje. Stambesnius dvarus nusavino ir juose sodino rusus. Uždarė 32 bažnyčias ir 52 koplyčias. Daug bažnyčių pavertė cerkvėmis ir prie jų apgyvendino rusų šventikus.

Muravjov - Korikas atsiminimų knygoje apie atliktus darbus Lietuvoje išvardina tokius savo nuopelnus rusinimui ir carui, būtent: 182 lietuviai pakarti ir sušaudyti; 1427 — deportuoti į Sibirą; 345 — atiduoti rekrutais į kariuomenę; 972 — išsiųsti į katorgą; 864 — atiduoti į baudžiamas kuopas ir 5725 — deportuoti į Rusijos gilumą visam gyveni mui.

1864 m. uždraudė spausdinti ir platinti Lietuvoje lietuviškas knygas; tas draudimas galiojo 40 metų.

Rusas Muravjov - Korikas sukilimą numalšino, ir caras jį apdovanojo grafo titulu. Vokiečiai jį vadina "Diktator von Vilna".

1831 m. sukilimą Lietuvoje malšino pulkininkas Nikolaj Nikolajevič Muravjov (1809-1881), rusų-turkų karo dalyvis. Sukilimą numalšinęs, jis pasitraukė iš kariuomenės ir apsigyveno savo tėvų dvare Stakliškėse (Alytaus apskr.). Tą dvarą tėvas, rusų generolas, buvo gavęs iš caro po III Lietuvos padalinimo. Tame dvare savo jaunystę praleido ir iVl-niaus gen. gub. Muravjov-Korikas. Pulkininkas N. Muravjov tėvų dvare ilsėjos tik 4 metus. 1846 m. caras jį paskyrė Tulos bubernatorium. Rekia manyti, kad M. spėjo gerai "pasidarbuoti", nes tuojau pat, po vienerių metų, caro buvo pakeltas Rytų Sibiro generalgubernatorium. Ir ten jis nesnaudė — grobė žemes ir jas jungė prie "motinos Rusijos". Taip tautelė po tautelės, gentis po gentes buvo pavrgtos caro vardu ir paverstos Rusijos kolonijomis. 1858 m. klasta ir intrigomis iš Kinijos imperatoriaus išvilojo didelius žemės plotus Amuro upės srityje. Vėliau dar pajungė Usurio upės srityje kitus žemės plotus ir okupavo kitų miestą ir uostą Hai Sen Wei, kurį 1860 m. pavadino Vladivostoku *). (Kinai ir šiandien tą uostą tebevadina savo senuoju vardu).

Vėliau Rusija, valdoma carų, iš Kinijos pasigrobė Laotumo pusiasalį su Port-Arturo uostu. Kap matome, Rusija atplėšė ir pavergė didelius žemės plotus, pirklausiusius Kinijai. Rusija prisiartino prie Pacifiko vandenyno.

Tik 1905 m. Japonijai sumušus Rusija, buvo sustabdytas jos agresija Azijoje.

Sovietų Sąjunga, iš tikrųjų komunistinė Rusijos imperija, tuos didžiulius plotus, priklausančius Kinijai, tebevaldo. Nė vienai pėdai nedavė laisvės. Kinija jau 20 metų reikalauja tų žemės plotų iš Sovietų Sąjungos. O šiomis dienomis prieita prie ginkluotų susirėmimų. Krokodilo ašaras lieja vieni, verkia ir kiti. Atitiko kirvis kotą.

Sovietų Sąjunga, vadovaujama komunistų partijos, turi okupavusi 500,000 kv. mylių kinų žemių plotą. Sovietų ir Kinų bendra siena yra apie 7000 mylių ilgumo. Kinija t[illegible] per 800 milijonų gyventojų; Sov. S-ga, palyginus, vos tik 200 milijonų, ir tie patys iš 50 pavergtų tautų, kuros tik ir laukia komunistinės Rusijos imperijos subraškėjimo.

Š. m. sausio pradžioje A. Kosyginas japonų laikraščiui "Mainiti" pasakė:

"Pašalinti naujo karo pavojų šiuo metu — reiškia neatidėliojant likviduoti pavojingiausus židinius įvairiuose pasaulio rajonuose, kur gręsta grėsmė visuotinai taikai, taip pat įgyvendinti eilę neatidėliojamų priemonių, padedančių mažnti tarptautinį įtempimą". (Tiesa, 1969, sausio 4 d., nr. 3).

Pagaliau Sovietų atsakingas pareigūnas prašneko apie *karo pavojus* ir *likvidavimą pavojingų židinių*, kurie daro grėsmę taikai. Visas pasaulis žino, kad *Sovietų Sąjunga yra didžiausias karo kurstytoja. Ir ji turi daryti viską, kad sumažėtų tarptautinis įtempimas.* Ji turi okupuotus žemės plotus atiduoti Kinijai; ji turi Lietuvai, Latvijai, Estijai ir kitoms užgrobtoms valstybėms grąžinti laisvę; ji yra pavojingiausias karo židinys, kurs[illegible] ir kituose kraštuose sukilimus, revoliucijas[illegible]. Panaikinus tą karo grėsmės židinį, karo grėsmė pasaulyje būtų atitolinta ilgam laikui.

J. Prūsas

*) Panašūs dalykai dėjosi Prūsijoje, kur vokiečių ordinas, nukariavęs prūsus ir pavergęs jų miestą ir uostą . Tvankstę, pavadino Koenigsberg (Karaliaučiaus) vardu, o Sovietų Sąjunga Koenigsbergo miestą ir uostą pavadino Kaliningradu, pagerbdama savo prezidentą, Hitlerio nacių Vokietijos kolaborantą.

Prel. Kazimiero Šaulio, Nepriklausomybės Akto signataro, kapo reikalu

Ėmus rūpintis paminklu ant prel. K. Šaulio kapo, paaiškėjo, kad tas klausimas turėtų būti sprendžiamas kitaip.

Kuklus paminklas ant dabartinio kapo Šveicarijoje atseitų per pusantro tūkstančio dolerių. Bet esama priežasčių, dėl kurių būtų netikslu ten statyti paminklą. Kapo vieta nėra užtikrinta nuosavybė (žodžiu dovanota, ir dovanotojo įpėdiniai galėtų pareikalauti palaikus iškelti). Pačios kapinės toli nuo Lugano miesto, o dėl tiesiamo greitkelio jų dalis gali būti iškeldinta.

Dėl to Romos Lietuvių Popiežiškos kolegijos vadovybė siūlo šio garbingo asmens kapui vietą savo koplyčioje, paminklinėse Romos Verano kapinėse, jeigu lietuvių visuomenė parūpintų lėšų apmokėti palaikų perkėlimo išlaidoms, kurių susidarytų apie 1000 dolerių.

Neabejojant, kad antrasis pasiūlymas tikrai yra geresnis, lietuvių visuomenė kviečiama padėti taip sutvarkyti nusipelniusio mūsų tautos vyro amžino poilsio vietos klausimą.

Aukas siųsti kviečiama šiuo adresu: Rev. Z. Ignatavičius, Collegio Lituano San Casimiro, Via Casal Monferrato 20, Roma, Italy. Prašoa nurodyti, kad lėšos skiriamos prel. K. Šaulio palaikų perkėlimo išlaidoms apmokėti. Perkėlus, bus viešai paskelbta visų aukų ir išlaidų apyskaita (Elta)

NEW YORKO OPERETĖS CHORUI 50 METŲ

New Yorko Operetės Choras šių metų balandžio 19 mini savo įkūrimo 50 metų sukaktį. Nedažnai tokios sukaktys mūsų kultūriniame gyvenimo pasitaiko.

Operetės Choras įsisteigė 1919 metų sausio 7 dieną. Tuokart jis persitvarkė iš 1904 metais įsikūrusios Simano Daukanto Draugystės, kuri 1909 m. buvo pasivadinusi Scenos Mylėtojų Draugija.

Eilę metų choras reiškėsi lietuvių kultūriniame darbe, statydamas operetes, muzikinius vaidinimus ir scenos veikalus. Porai metų (1934-1936) choro veikla buvo pritilusi. Bet netrukus ji vėl pavyko atgaivinti. Antrojo pasaulinio karo metu choro veikla buvo sustojusi bent penkerius metus. Liesųjų choro metų priežastys įvairios: kartais pavargsta vadovai, kartais pritrūksta naujų narių.

Pokario metais Operetės Choras vėl atkuto: 1949-50 metais iš Europos atvyko naujų lietuvių, jie papildė choro eiles, gavo naują dirigentą — kompozitorių V. K. Banaitį. Anksčiau ir vėliau choro dirigentais yra buvę: K. Strumskis, V. Tomkutė-Pranskus, Vaitaitytė, Eringis, J. Dirginčius, E. Hermanienė, M. Liuberskis, A. Kutkus, J. Stankūnas, V. Strolia; dabar (nuo 1957) chorui diriguoja Mykolas Cibas.

Per savo gyvavimo laiką choras savo repertuare turėjo daugiau kaip 450 liaudies dainų bei individualių kompozitorių kūrinių. Jis pastatė per 100 scenos veikalų ir 34 operetes. (Suvaidinta visos Miko Petrausko ir Stasio Šimkaus operetės).

Nuo 1950 metų suvaidinti šie veikalai bei scenos montažai: Stasio Šimkaus operetės — Čigonai, Joninės ir Burtai; A. Merkelio Jaunimėlis; G. Veličkos Žydintis lankų vėjas.

Savo jubiliejaus koncertui choras parengė Br. Budriūno kantatą "Lietuvos šviesos keliu".

Operetės chore yra vaidinę ir dainavę nemažai žymių lietuvių solistų bei aktorių: A. Sodeika, J. Būtėnas, M. Strumskienė-Jokubynienė, V. Žukauskas, baletmeisteris A. Modziliauskas, P. Bukšnaitis ir kt.

Choras dalyvauja Alto, PLB ir Balfo parengimuose bei minėjimuose ir kasmet suruošia bent po vieną koncertą. Be to, vyksta su lietuviška daina ir į kitus miestus.

Jis aktyviai dalyvavo I-je ir II-je Dainų šventėse Chicagoje ir New Yorko pasaulinėj parodoj. (K.)

New Yorko Operetės Choras ir jo vadovas muz. Mykolas Cibas; akomp. Aleksas Mrozinskas (I eilėj IV iš kairės).

Choras bal. 19 mini 50 metų įsikūrimo sukaktį.

Choir of New York's Lithuanian Operetta with its leader M. Cibas and accompanist A. Mrozinskas.

N. Y. Operetės Choras su savo vadovu kompozitorium K. V. Banaičiu. (1949-50).

The Choir with its previous leader, the composer K. V. Banaitis (1949/50).

Mūsų operos mieloji viešnia

„DANA"

Rašo
Jurgis Janušaitis

Čikagos Lietuvių Opera iki "Danos"

"Chicaga — lietuvių sostinė" — daug kas sako. O kaip sostinei pridera, čia vyksta nuostabiai gyvas kultūrinis, visuomeninis ir politinis lietuvių gyvenmas. Kiek čia daug pasibarama, kiek daug kartų renkasi mūsų iškilieji visuomenininkai spręsti kultūrinių problemų, kiek daug kartų turime progos gėrėtis meno parodomis, iškiliais koncertais ir smulkesnais parengimais. Ir laiko pritrūksta ir nebesuskubi žmogus nulėkti šeštadieniais ar sekmadieniais bent į tris tuo pačiu metu vykstačius parengimus. Visai tai rodo, kad Chicagos lietuvių visuomenė viskuo domisi, kad atsiranda žmonių, kurie tuos darbus nudirba. O kiek čia reikia noro, ryžto, aukos, pasišventimo!

Viso šio gražaus kultūrinio gyvenimo sukūryje, lyg šviesiu švyturiu visu savo grožiu iškyla Čikagos Lietuvių opera, jau trylika metų kantriai, tyliai, užsispyrusiai kiekvieną pavasarį į sceną atvesdama vis po naują operos premjerą, po vieną iš gražiausių meno švenčių padovanodama Čikagos ir artimesnių lietuvių kolonijų lietuviams. Tiek laiko ištverti ir tokius milžiniškus darbus nuveikti galėjo tik puikiai organizuotas, drausmingas, susiklausąs, taktiškų žmonių vadovaujamas kolektyvas. Ir džiugu konstatuoti, kad Čikagos Lietuvių Opera iki šiol ėjo tikrai gražiu ir nuoširdaus darbo keliu, gi Operos nariai paskyrė daug gražių savo laisvalaikio valandų ir ne kartą iki vėlumų ištisus vakarus dirbo, kad vėliau jų darbo vaisiais galėtume pasigėrėti. Neužmiršime didingai nuskambėjusio *Requiem* McCormick didžiajame teatre ir su pagarba minėsime per trylika metų matytas klasikines operas, jų tarpe savąją, lietuvišką *Gražiną* ir paskutiniąją *Danos* operą, kuriai sukūrė muziką komp. *Julius Gaidelis*, libreto — *Stasys Santvaras*.

"Danos" spektakliuose

"Dana" sudomino mūsų plačiąją visuomenę jau daug anksčiau, kai tik operą J. Gaidelis buvo parašęs. Apie ją daug galvojo ir tarėsi ir Čikagos Lietuvių Opera. Buvo kilusios spaudoje diskusijos, ir tas, manyčiau, išėjo į gera ir pagreitino "Danos" žingsnius į lietuvišką sveną.

Operos "Danos" pasiruošimui kelias buvo taip pat ilgokas ir sunkus. Reikėjo paruošti gaidas, ir su didele atyda tai atliko Operos valdybos narys Kazys Skaisgirys. Kai ši kliūtis buvo nugalėta — darbai ėmė spartėti.

Maestro Aleksandras Kučiūnas, tas didysis Čikagos Lietuvių Operos šulas ir vyr. meno vadovas, tarė paskutinį žodį, padarė savas pataisas, operą išlygino, ir tada su nepaprastu ryžtu chorai ir solistai ėmėsi darbo. Iemtingam žygiui — operos premjerai. Nuo praėjusių metų ankstyvo rudens iki šių metų balandžio 12 d. Jaunimo Centre vakarais aidėjo skambūs chorai ir solistų arijos. Čia savo darbo duoklę atidavė chorus beruošdami ilgamečiai chormeisteriai muz. Alice Stephens, Alfonsas Gečas ir jaunas muzikas Alvydas Vasaitis. O kai į repeticijas iš Seattle, Wash. atskubėjo pats maestro Kučiūnas, operos gabalai buvo šauniai suliedinti į vieną visumą ir duotas "Danai gražus veidas.

"Danos" pamatyti rinkomės net keturius kartus — buvo 4 spektakliai: balandžio 12-13 ir 19-20 dienomis Marijos Aukšt. mokykloje. Visų dėmesys — o kokia gi bus mūsų lauktoji "Dana"? Didvyrinė, lietuviška, kokios problemos bus sprendžamos, kokia muzika?

Iš lėto skleidžiasi skleidžiasi scenos uždanga, ir prieš mūsų akis netolimos, mūsų pačių išgyventos praeities vyksmas, mažytė didžiosios žmogaus gyvenimo dramos dalelė.

Ir sugrįžtame į tremties kelius, kuriais keliavome. Sugrįžtame į stovyklas, kuriose praleidome pokario dienas. Tolumoje švyti kalnų viršūnės, jų papėdėje lageris, kuriame vyksta šių dienų žmogaus drama. Dailininkas A. Kurauskas nemiegojo daug ilgų naktų, "Danai" sukurdamas žavias dekoracijas.

Ir nejučiomis gyvename su operos veikėjais tą patį, išgyventą mūtų pačių, kasdien pasikartojantį bet kuriame krašte ir šiandien, išvaryto iš gimtųjų namų žmogaus gyvenimą.

Tik vienas Jonas Daumantas operos prologe skundžiasi mums būsimąja dalia: "Aš ateinu priminti jums regėtą žmogų..."

Jis mūsų tautos laisvės kovų sukūryje kovoja ir jo broliai miršta už tautos laisvę, tuo tarpu čia, po karo audrų, lageryje vyksta kasdieninis gyvenimas, čia jo žmona įsimyli kitą, čia minia linksminasi, čia skamba dainos, čia vyksta nerūpestingas, nors vargo skraiste apgaubtas, iš namų išvaryto žmogaus gyvenimas.

Čia nesutinkame herojų ir didžiųjų kovos pavyzdžių pilkoje minioje, tik Jonas Daumantas (Jonas Vaznelis) primena mums sugrįžęs (trečiame veiksme), kad tautos sūnūs miršta už laisvę, o mes čia lėbaujame.

Šiame vyksme sutinkame ne vieną veidą, primenantį šių dienų veidus.

Drauge su vyksmu klausaisi J. Gaidelio muzikos. Ji protarpiais skamba audringai, tai sugrįžta į melancholiją, tai maloniu aidu atskamba tėvynės laukuose skambėjusios dainos meliodijomis. Gražu, malonu sekti eigą, ir nejučiomis atskubi į šios dramos baigmę. Vaizduotėje gilias pėdas palieka mūsų iškilusis tenorų tenoras Stasys Baras, Stasio Stanaičio, kompozitoriaus, vaidmenyje; Danutė Stankaitytė, puikiai išdainavusi Danos Daumantienės, operos solistės partiją; Jonas Vaznelis, Jonas Daumantas, palikęs kovotojo už laisvę pavyzdį; Roma Mastenė — Rimantė Daugirdaitė, sukūrusi geraširdę Danutės draugę; ir Algirdas Brazis — Algirdas Pakalnis, nerūpestingas gyvenimo atstovas.

Šviesiu spinduliu nelemtoje buityje švystelėjo gan modernus Jaunučio Puodžiūno ir Violetos Karosaitės baletas.

Kad "Dana" mums paliko negreit užmirštamą įspūdį, kad ji praėjo scenoje reikiamai sklandžiai, tai didelis nuopelnas rež. Petro Maželio, naujos Lietuvių Operos pajėgos, pasiskolintos iš Clevelando.

O kiek spektaklyje nematomų talkininkų dirbo, kad opera pavyktų! Ilgas valandas plušo scenos technikinis vadovas Č. Rukuiža, šviesos efektus tvarkė K. Cijūnėlis, scenos darbų derintojas-patarėjas buvo K. Oželis, grimai ir perukai — E. J. Meekin ir S. Warzala.

Simfoniniam orkestrui (vad. Emil Vandas) dirigavo vyr. meno vadovas A. Kučiūnas.

Ir kai baigėsi ketvirtas spektaklis, kai visuose spektakliuose tūkstantinės žmonių minios kėlė ovacijas ir rodė dėkingumą tiems, kurie su meile ir pasiaukojimu kasmet į mūsų kultūrinio gyvenimo aruodą įmeta po našų grūdą, daugelis vis tebekartojo ką tik matytos, savų menininkų sukurtos lietuviškos operos vardą...

Ar "Danos" veidą dar sutiksime kada savojoje scenoje, ar ją pamatys svetimieji, ar "Dana" liks gyva ilgus metus — parodys ateitis. Tuo tarpu mes tik džiaugiamės savųjų kūrėjų ryžtu ir didelių entuziastų pastangomis tokius kūrinius parodyti liet. visuomenei.

"Danos" pabaigtuvėse

Pagaliau po sunkių darbų, po paskutinio spektaklio didžioji Lietuvių Operos šeima, su savais mecenatais, rėmėjais ir visais talkininkais susirinko balandžio 20 d. į Veteranų salę atšvęsti "Danos" pabaigtuvių. Šeima gausi — per 300 žmonių. Pobūvyje nuotaika puiki. Visų veiduose švyti pasitenkinimas sėkme ir ryžtas ateičiai. Šiose pabaigtuvėse arti šimto operos nuolatinių mecenatų, daug spaudos žmonių, visuomenininkų, kultūrininkų, svečių iš tolo.

Susirinkusius pasveikina Operos valdybos vicepirmininkė Sofija Džiugienė. Pobūvio programai vadovauja Jurgis Janušaitis. Sveikinimų grandinėje pirmas valdybos pirmininko A. Kulio žodis visiems. Lietuvių Fondo atstovas A. Reklaitis apdovanoja "Danos" kūrėjus — J. Gaidelį, St. Santvarą, maestro A. Kučiūną ir Lietuvių Operą LF 50 metų Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sukakčiai atžymėti medaliu. Operos valdyba įteikia žymenius 10 metų Operoje išdirbusiai chormeisterei A. Stephens ir 10 metų išdainavusiam choristui Z. Paškui.

Po trumpą padėkos žodį savo talkininkams taria režisierius Petras Maželis, dail. A. Kurauskas ir išsako savo vargus ir džiaugsmus besiruošiant "Danos" premjerai.

Po to seka sveikinimai žodžiu ir raštu. Žodžiu sveikina PLB pirm. Stasys Barzdukas ir JAV LB cv pirm. inž. Bronius Nainys. Raštu: prof. J. Žilevičius, komp. Br. Budriūnas, muz. V. Baltrušaitis, libreto autorius poetas Stasys Santvaras... Jo žodis stilingas, šiltas, jautrus.

Paskutinis kalbėtojas — vyr. meno vadovas muz. A. Kučiūnas. Džiaugiasi talkininkais, dėkoja už bendradarbiavimą, atsiprašo už kietus reikalavimus, pažada talkininkauti ir ateityje.

Šiltai sutikti ir pasveikinti pobūvio svečiai iš toliau: "Lietuvių Dienų" redaktorius Bernardas Brazdžionis iš Los Angeles, PLB tarybos pirm. J. Kapočius iš Bostono, PLB vykd. vicepirm. dr. Butkus iš Clevelando ir kt.

Po vaišių, po oficialiosios dalies iki vėlumos, Balio Pakšto orkestrui grojant, visi dalyviai linksminosi, šoko, protarpiais užtraukdami sutartinę dainą. Juk čia operos choro pobūvis!

Šiam Č. L. Operos sezonui vadovavo darbšti valdyba: pirm. Alfredas Kulys, vicep. S. Džiugienė, Gediminas Kazėnas, Vacys Petrauskas, ižd. A. Smolianskas, sekr. K. Skaisgirys, ir vald. narys A. Smolinskas.

Ta proga tenka šiltu žodžiu prisiminti Č. Liet. Operai pirmą dešimtmetį vadovavusį Vytautą Radžių ir vieną kadenciją išbuvusį Vilių Jušką. Visų pirmininkų ir vald. narių įdėtas darbas ir palaikė gyvą ir kuriančią Č. L. Operą. Išskirtinai paminėtinas Vladas Ramojus-Butėnas, pirmąjį dešimtmetį ėjęs sunkias "propagandos šefo" pareigas ir suredagavęs gražų Operos dešimtmečio leidinį ir vienas uoliausių "Danos" spaudos talkininkų.

Užverčiam Č. L. Operos pastarojo sezono darbų lapą, su viltimi žiūrėdami į ateitį. Ką mums padovanos sekantis sezonas? Į tai atsakys netolima ateitis. Operos valdyba nei kolektyvas neužmigs ant laurų. Vilioja nauji darbai, nauji laimėjimai. Ir mes tuo tikime.

Arijos ir chorai

Iš operos "Dana"

CHORAS

Stanaičio diriguojamas

I veiksmo

Pavasario žaliom dienom apsirengē giria,
Virpējo saulēj vyturiai! –
Varpai palaima gaudē sentēvių dvare,
Žērējo lelijų balti žiburiai...

Apsējom lauką auksu skambančių kviečių,
Kaip jūra mēlyna – linai!
Vai, ko atkilot, vētros tų kraštų svečių,
Vai, ko gi nuliūdot, berneliai bernai!

Lyg bičių avilio smagi ir dūzgianti talka,
Mes krausim kraitį ryt dienom! –
Ir vēl gyvybēs ugnimi žērēs alka,
Lyg saule, gyvensim viltim amžinom!..

STANAITIS

pamatęs Daumantienę ir Pakalnį
įskaudinta širdim

Iš I veiksmo

Grimzdau, lyg mariosna, į svaigų sapną,
O sanas griūna, kaip vaikų žaislai! –
Širdžių šalna pakirto žiedą kvapną,
Ar laims liko nors menki krislai?..

Turējau viltį, meilę ir paguodą,
Degiau gaivia kūrybine ugnim – –
Lyg prekę, mano širdį jie parduoda,
Apmēto, tartum vilką, akmenim!..

Nebēr aušrų viliojančių rytojun,
Nebēr vilties gaivinamoj vilty! –
Apvilta siela aš kančioj vaitoju,
Kaip elgeta, drebu šaltoj nakty! – –

Tu bēk, tu lēk tolyn, gaivi svajone,
Nutilk širdie, svaiginanti daina! –
Sunku kentēti lemtį nemalonią,
To pikto šalčio man gana, gana!..

DAUMANTIENĒ

paēmusi gēles

Iš II veiksmo

Gēlių žiedai, gēlių žiedai –
Pavasaris, jaunystē!
Gēlių žiedai –
Vilties aidai!
Kur tu, o mano laime, nuskridai?
Lemtie, kodēl mane žudai?
Jau pradeda, jau pradeda širdis man vysti...

Esu viena, vienui viena,
O siela ilgesio pilna!
Ak, kaip dažnai galēčiau aš paklysti! –
Manoj buity ' tik ūkana, tik ūkana...

Gēlių žiedai, gēlių žiedai –
Pavasario vilionē!
Gēlių žiedai –
Vilties aidai!
Kur tu, o mano laime, nuskridai?
Lemtie, kodēl mane žudai?
Esu tokia viena tame likimo klony!..

TREMTINIAI

Choras

Iš III veiksmo

Žaliojoj pievoj, prie didžio dvaro,
Plakami dalgiai skambējo – –
Vakariam toly, už melsvo šilo,
Aidējo daina grēbējų...

Greitieji kurtai graudingai lojo,
Kai jauni broliai išjojo – –
Pravirko sesē baltoj seklyčioj,
Pravirko kalnai šilojų...

Žaliam papievy beržai lingavo –
Ir beržų galvos nusviro – –
Vakariam toly, ne savo žemēj,
Ir ašaros brolių biro...

O saulē bēga giedriom padangēm –
Ir vilčių širdis pripildo! –
Nedalios vargą, nedalios gēlą
Saulelē močia sušldo...

STASYS SANTVARAS

VYRAI IR MOTERYS

Mes jau nemokame priimti brolio,
Esame paniekinta, pilka minia – –
Lemtis atplēšē mus nuo gimto kranto,
Tartum upēj, skęstam jos tvane...

Tu atnešei tēvynēs tyro oro,
Tu keli ir stiprini didžioj vilty! –
Atleisk, jei nepažinom tikro brolio,
Jeigu nykstam toj liūdnoj tremty...

Kiekvieno širdyje tu atgarsį radai!
Padēsim tau! Tikrai, tai brolių pažadai!..

TĒVE MŪSŲ...

Moterys ir vyrai

Choras

Tēve mūsų, Tēve gailestingas,
Atleiski savo klystantiem vaikam – –
Tešviečia tavo veidas rūpestingas
Visom dienom, visiem laikam!

Pakilo saulēn plaštakēlē –
Ir degē didele viltim giedra...
Kaip juodą debesį, lemtis sparnus pakēlē –
Ir šio gyvenimo viešnios nēra...

Tēve mūsų, Tēve Visagalis,
Skambējo, guodē širdį jos daina – –
Tespindi jai tavų malonių šalys,
Tepasitinka ją šviesybē amžina!..

"VISOM DIENOM, VISIEM LAIKAM"

Įspūdžiai iš "Danos" premjeros

Č. L. Operos 1969/9 m. valdyba. I eilėj sėdi, iš kairės: V. Petrauskas, vicep. S. Džiugienė, vicepirm., Alfredas Kulys, pirm.; II-je eilėje: K. Skaisgirys, sekr., Pr. Naris, vald. narys; A. Smolinskas, ižd., Ged. Kazėnas, vicep.

Board of directors of the Chicago Lithuanian Opera (1969).

Štai ir po nekantriai lauktosios "Danos"!

Be abejo, dar ilgai bus galima išgirsti pokalbiuose įvairiausių nuomonių ir pasisakymų apie šią lietuvišką operą. Kas nuostabu, tai, kad vos premjeros uždangai nusileidus, "žinovai" jau nustatė operos amžių ir vertę...

Sekmadienio rytą po "Danos" premjeros prie "Gintaro" užkandinės Čikagoje netyčia sutinku vieną iš žinomiausių lietuvių kultūrinio bei visuomeninio gyvenimo darbuotoją, su kuriuo turėjau garbės susipažinti intymiame jaunystės bičiulių būrelyje besisvečiuojant po "Aidos" operos premjeros 1962 metų balandžio 1 d. Čikagoje.

Akis į akį susitikus, tuojau atpažinau ir išdrįsau prakalbinti.

— Sveikas, senai matytasai! Tur būt, operon atkeliavot? Gal premjeroje buvot? — pabėrė pirmuosius klausimus čikagietis kultūrinikas.

Ir sulaukęs teigiamą atsakymą, tuojau pradėjo klausinėti apie įspūdžius. Išgirdęs palankų atsiliepimą, jis tuojau prisipažino:

— Ačiū jums už teigiamą žodį apie "Daną". Prisipažinsiu, tai pirmą tokią nuomonę girdžiu po vakarykščio spektaklio. Tik kritika ir kritika! Vienam prasti rūbai, kitam nepatinka turinys (iš dipukų gyvenimo!...), trečiam pergarsi buvo muzika, ir jis visai nesupratęs žodžių... Bet po jūsų pasisakymo daug drąsiau eisiu į šios operos spektaklį.

— Tikėk, gerbiamasis, nenusivilsite! — tariau sutiktajam kultūrininkui, nes žinojau jį esantį vieną iš tų, kuris myli lietuvišką pasireiškimą, ir net jeigu nepatenkintų visų dėtųjų vilčių tas ar kitas pasirodymas, panašūs asmenys yra atlaidūs ir žino, kokiose sąlygose mėgėjų jėgos turi išvežti rampos švieson vieną ar kitą spektaklį, nekalbant apie opera.

— Eik drąsiai "Danon", ir būsi labai maloniai nustebintas! Neturiu abejonės tvirtindamas, kad pamatęs ją, negalėsite pateisinti nė vienos tų "kritikų" mintelės... Pagaliau, — sakau drąsokai, — kokias tie kritikai kvalifikacijas turi? Kiek jie yra matę pasaulinio masto operų pastatymų ar klasikinės muzikos kūrinių girdėję? Kiek savo turtinguose namuose jie turi klasikinės muzikos plokštelių bei pasaulinės literatūros ir lietuviškų knygų? Kokį jie asmenišką trigrašį prideda į mūsų lietuviškos kultūros lobyną išeivijoje? Vargu!

Aš nesibraunu į specialistų muzikų kategoriją. Prisipažįstu, esu tik nuoširdus klasikinės muzikos mėgėjas, gi opera — tai viena didžiausių mano silpnybių. Nepretenduoju į profesionalinę nuomonę. Tai grynai asmeniški žmogaus, mačiusio keturius Čikagos Lietuvių Operos pastatymus, įspūdžiai. Ir iš visų keturių matytųjų šis buvo įspūdingiausias.

Nekantriai laukta "Danos", nes ir tolokai nuo Čikagos gyvenant, teko girdėti ir teigiamų ir neigiamų balsų. O spaudoje sukeltas sambruzdis prieš operos premjerą, irgi buvo tam tikras paskatas. Uždangai paki-

Muz. A. Kučiūnas su padėjėjais ir valdybos nariais. I- kairės, I eilė: dail. A. Kurauskas, chormeisterė A. Stephens, maestro A. Kučiūnas, vald. vicp. S. Džiugienė, rež. P. Maželis; II eil. stovi: scenos techn. vad. Č. Rukuiža, vyr. chormeist. A. Gečas, vald. pirm. A. Kulys, ižd. A: Smolinskas, sekr: K. Skaisgirys, baletm. J. Puodžiūnas, vald. n. P. Naris, chormt. pianistas A. Vasaitis, vald. vicep. V. Petrauskas (Trūksta vald. vic. G. Kazėno):

Director A. Kučiūnas with his assistants and Opera Board members.

Opera Dana yra pirmasis to pobūdžio Juliaus Gaidelio veikalas. Ji rašyta kompozitoriui glaudžiai bendradarbiaujant su poetu Stasiu Santvaru, kuris nėra tik poetas, bet ir dainininkas, buvęs Kauno Valstybinės Operos narys, 1934-42 m. Valst. Teatro oficialus operinių libretų vertėjas į lietuvių kalbą. Atrodo, kad Stasys Santvaras nėra tik Danos libretą pateikęs: susipažinus su Juliaus Gaidelio pirmąja opera, susidaro įspūdis, kad libretisto įtaka reiškėsi ir pačią muziką kuriant, ypač operos eigos struktūrą bei dramaturgiją sudarant.

Stilistiškai švelgiant, Dana atstovauja įprastas Juliaus Gaidelio kūrybos ypatybes... Čia randame įvairių stilių mišinį, panaudotą pagal reikalą.

....Laisviausiai autorius jaučiasi orkestrinėse dalyse, kur sutinkama gan naujoviška muzika, nors jos ryšys su romantikos laikotarpiu nėra visiškai nutrauktas. Aplamai Gaidelio Danos muzika yra kompaktiška ir logiškai vedama, jos harmonija stipriai disonansinė, nors daugumoj tonališka.

Operos overtiūra pradedama dramatiškais, kompaktiškais lėtai slenkančiais orkestro garsais. Kiek skirtinga yra trečiojo veiksmo overtiūra, vėliau kartojama tremtinių šventės metu: ji sudaro gyvą, poliniško pobūdžio naujovišką veikalą, savo stiliumi kiek gimininga dvylikos tonų sstemai.

Operos Danos chorai yra gausūs; jie melodingi, daugiau ar mažiau santūrios harmonijos, kai kur visai liaudiški. Netenka abejoti, choriniai numeriai sudarys dėkingiausią ir mūsų publikai prieinamiausią šios operos dalį.

Solistų partijos parašytos irgi su dideliu atsižvelgimu į operos meno ir dainininkų reikalavimus. Jų stilius kiek naujesnis, bet melodijos linija lengvai išdainuojama, vokališka. Kiekvienas dainininkas aprūpintas pagrindint arija, kurioje jis gali pasirodyti.

(Ištraukos iš operos aptarimo "Danos" libreto leidinyje).

Vladas JAKUBĖNAS

Solistai repeticijų pertraukos metu. Iš kairės — Stasys Baras — muz. Stanaitis, J. Vaznelis — Daumantas, D. Stankaitytė — Dana Daumantienė.
Soloists — Baras, Vaznelis, Stankaitytė — at rehersal.

Operos režisierius P. Maželis (vidury) aiškina chorui situacijas.
Rehearsal.

scena iš I veiksmo. Prie pianino, dešinėj, muzikas Stanaitis (S. Baras). Foto Z. Degutis
Scene from Act 1.

lus — jaučiamas lyg ir įtempias... Na? Na?

Tyla, dirigento mostas ir — uvertiūros garsai nueina per auditoriją. Klausau pirmųjų garsų ir užmirštu visa, kas buvo kasdienybėje. Leidžiuosi nešamas nuostabiųjų garsų pasaulin. Nepraėjo gal nė minutė, ir muzika praėjo nė minutė, ir muzika užvaldė sielą. Žmogus paniekintas, užguitas ir dar vis labiau bandomas nužmoginti. Blaškymasis, baimė dėl ateities. Neviltis bando nustelbti ir kilniąją žmogiškosios prigimties dalią! Tokie jausmai palietė sielą, pasigirdus "Danosųų pirmiesiems muzikos garsams. Kurdamas šiuos įžanginius "Danos" muzikos garsus, kompozitorius Julius Gaidelis, greičiauiai, savo sieloje turėjo visai kitas mintis, tačiau į ne muziko sielą jo garsai prakalbėjo tuojau pat, ir toji kalba, kuo toliau, tuo ji buvo ryškesnė, juo giliau lietė širdį, kada šalia muzikos prisidėjo puikūs chorai, solistų nuostabios arijos, o ir pats scenovaizdis dailininko A. Kurausko labai vykusiai priminė pergyventuosius laikus. Per visą "Danos" spektaklį antru kartu pergyventa tremties pirmieji žingsniai, kurie buvo patys sunkiausi ir pavojingiausi. Ne vienas klupome ir vėl kėlėmės, o dalis ir visai palūžo... Kita dalis prisitaikė, susigyveno su likimu, o dar kiti gal ir visiškai įaugo į gyvenamąją aplinką, į "savo" laikotarpį. Kai kam ir ilgesio godos nebeklabena sielos...

Sunku būtų pilnai išreikšti šios pirmosios į dienos šviesą išvestos tremties temomis lietuvikos operos įspūdžius, bet pavartojus popouliarų išsireiškimą, kad "Dana" buvo meno puota, gal ir būtų išreikštas tas dvasinis pasitenkinimas, kurį išsinešė žiūrovas. Gaila, dėl nuotolių, neturėjau laimės sekantį savaitgalį dar kartą pasigėrėti "Danos" spekakliu", nes pirmą kartą žiūrovas

Duetas iš II "Danos" veiksmo. Solistai: Stasys Baras ir Dana Stankaitytė.
Foto V. Račkauskas
Lithuanian opera "Dana", Act II: a duet (Baras, Stankaitytė).

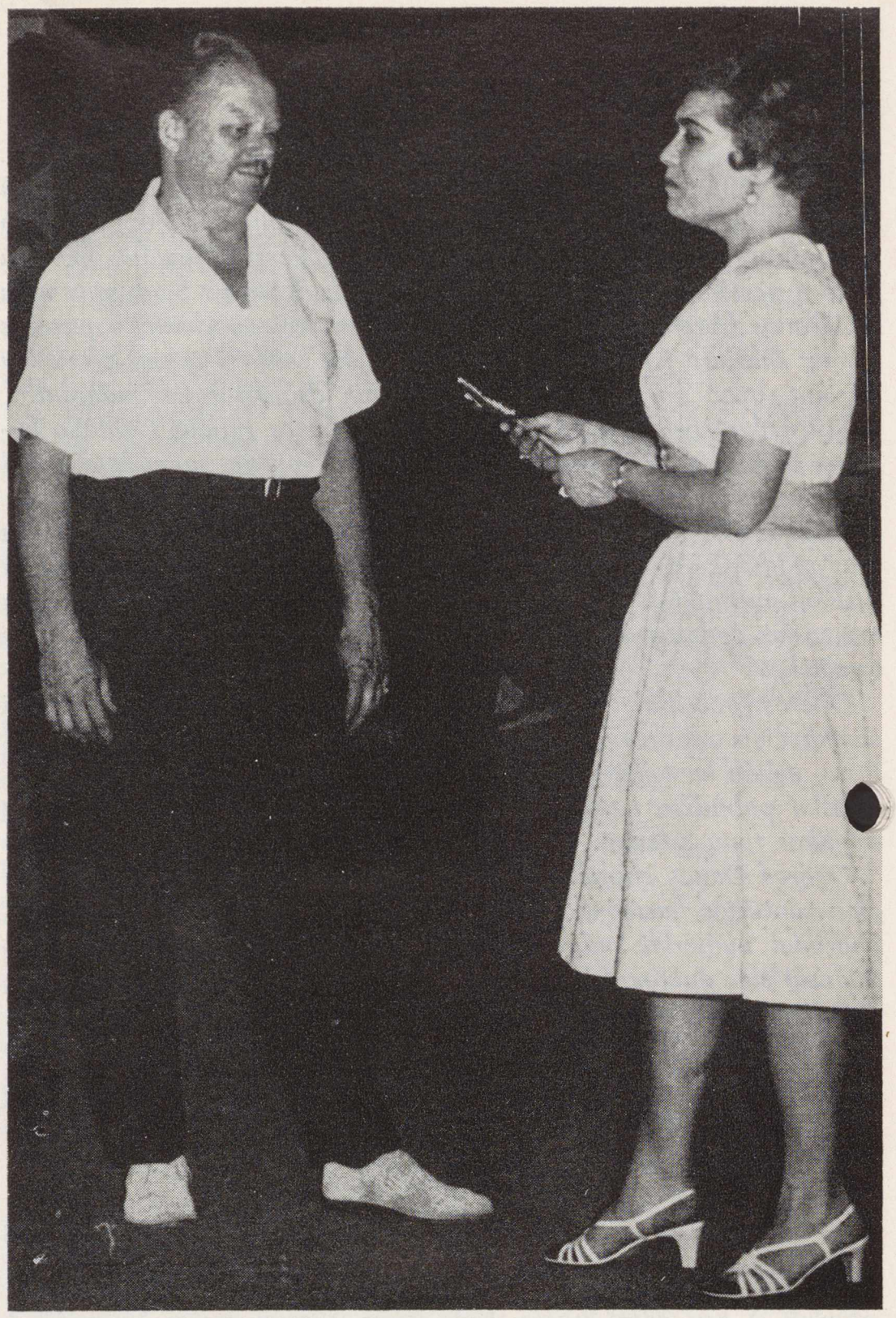

Scena iš "Danos" II veiksmo. solistai Al. Brazis ir Roma Mastienė.
Foto Z. Degutis
Scene from Act II. Opera "Dana" (Soloists Brazis and Mastienė).

J. Puodžiūno vad. baletas, "Danoje". Prieky V. Karosaitė ir J. Puodžiūnas.
The ballet performance of "Dana", directed by J. Puodžiūnas.
Foto Z. Degutis

dažnai nepajėgia pilnumoje aprėpti viso veikalo grožio ir didybės bei pastebėti visų deimantų.

Antrojo veiksmo Daumantienės arija "Gėlių žiedai" – tai šedevras, man rodos, galįs kokuruoti su garsių operų populiariomis arijomis. Duetai, tercetai, kvartetai taip pat verti lyginti su pasaulinių operų panašiomis iškarpomis. O pagaliau – "Danos" apoteozė "Tėve mūsų" – lietuvišką sielą giliau užgaunanti, negu viena garsiausių operų pabaigų "Fauste". Tai natūralus lietuviškosios sielos šimtmečių bėgyje sukauptos dvasinės būsenos pasireiškimas, kada tragedija ištinka asmenį, šeimą ar tautą. Komp. Julus Gaidelis muzikoje, o libretistas poetas Stasys Santvaras žodžiuose meniškai išreiškė mūsų nelaimingos tautos paskutiniuosius dešmtmečius besitęsiančią būseną – partizanų tragediia, išardvtų, sugriautų šeimu likimą, o kartu ir žmonių atsidavimą rūpestingo Visagalio Valiai:

– Tėve mūsų Tėve gailestingas,
Atleiski savo klystantiem vaikam...
Tešviečia Tavo veidas rūpestin-
Visom dienom, / gas
visiem laikam!

Opera "Dana" savo muzika bei daina palietė giliausius sielos užkampius, o jos pabaiga net per užvertas blakstienas išspaudė ašarą. Ačiū kopozitoriui, libretistui, solistams, dirigentui, choristams ir visam kolektyvu, surengusiam tokį neužmirštą spektaklį.

Jeigu būtų rasta kokia nors galimybė šią pirmąją tremties operą plačiau paskleisti plokštelėse, ne vieni namai, ne viena lietuviška širdis turėtų po ranka daug metų pasidžiaugti šiuo muzikos meno kūriniu. Tai būtų nepamainoma dovana.

Kusandra

Operos pabaigtuvių metu Lietuvių Fondo atst. Reklaitis įteikia Lietuvos 50 metų Nepr. medalį A. Kuliui, Č. L. Operos vald. pirmininkui.

Operatic performance concluded with a ball and delegate of Lith. Foundation presenting Lith. ndependence medal to opera's Board President.

Po operos premjeros. Solistai, kompozitorius, libretistas nusilenkia publikai. Iš kairės: A. Brazis, D. Stankaitytė, S. Baras, R. Mastienė, J. Vaznelis; už jų — Santvaras ir Gaidelis, choras. Foto Degutis

Final curtain call after premiere: soloists, composer, librettist, choir.

"Danos" solistai repeticijos metu — iš kairės: J. Vaznelis — Nežinomasis ir Daumantas, A. Brazis — Pakalnis, D. Sankaitytė — Daumanto žmona, R. Mastienė — Daugirdaitė, danos draugė, St. Baras — muzikas Stanaitis. Foto Z. Degutis

Soloists of "Dana" during a rehearsal.

Foto Z. Degutis

Knygos ir autoriai

Ant žarijų basa

Kotryna Grigaitytė pagarsėjo kaip poetė dar Lietuvoje, 1937 m. išleidusi eilėraščių rinkinį "Akys pro vėduoklę". Kas nežino jos žavaus kūrinėlio, šimtus kartų dainuoto mūsų koncertuose: "Na, tai kas?..."

Praėjusių metų gale pasirodė jau penktas iš eilės Grigaitytės eilėraščių rinkinys, vardu "Trapus vakaras". Pavadinimas, atrodo, metaforiškas ar simboliškas ir slepia savyje greičiausiai tą pačią mintį, kurią J. Aistis yra išreiškęs žodžiais: "Gyvenimas trapus: jis dūžta kaip Venecijos stiklai...".

Autorė sudėjo į rinkinį 83 eilėraščius, suskirstydama juos į tris skyrius. Pirmajam skyriui duota irgi simbolinė antraštė — "Į lapkritį". Čia turima galvoje, be abejo, gyvenimo lapkritis arba mirtis. Dažname šio skyraus eilėraštyje įpintas mirties motyvas. Vienas iš charakteringiausių šio motyvo eilėraščių, sakyčiau, yra "Mirtininko apmąstymai".

"Neiškeliautos kelionės" — tai antro knygos skyriaus vardas. Grigaitytė jame dainuoja apie neįvykdytas svajones, neišsipildžiusias viltis, nespėtas atlikti gyvenimo keliones. Bene gražiausias šio skyriaus eilėraštis "Mano žvaigždė".

Trečią rinkinio skyrių poetė pavadino "Pastelinėm spalvom". Lyg dailininkas, autorė čia piešia įvairius gyvenimo momentus, naudodama nebe tokias ryškias spalvas, kuriomis buvo įpratusi reikšti savo vidaus ir aplinkos pasaulį ankstesniuose laikotarpiuose, nes dabar viskas jai atrodo nebe taip šviesu, kaip jaunystėje, net ir pavasaris dabar "brūkštelia pastelinėm spalvom" (73 psl.). Ir šiame skyriuje yra stiprių ir įsimenančių eilėraščių, kurie išliks Grigaitytės kūryboje kaip vieni iš gražiausių. Toksai, pvz., galėtų būti kad ir šis:

Nusileiski nuo kalno, gražusis šėto-
Ant žarijų tau šoksiu basa, /ne,
Ir mėlyno ežero žvilgančiuos toliuos
Žydėsiu trapia lelija.

Esu laumių duktė aš vienturtė,
Dievaičiui piktam paskirta.
Prasiveria uolos apkurtę,
Kai suskamba mano daina.

Aukosiu ir dainą, ir šokį,
Kad išplėščiau tau širdį akmens.
Tegul vėjai laisvi dykumose
Tau meilę kaip maldą skardens.
(90 psl.)

Svarbiausias Grigaitytė eilėraščių bruožas yra nuoširdumas, ištryškęs iš pat moteriškos sielos gelmių. Nieko juose nėra dirbtinio, išgalvoto, nenatūralaus, viskas išgyventa, išjausta, "grynu širdies krauju", kaip sakoma, rašyta. Tai tyra moteriška lyrika, vietomis nuspalvinta švelnia melancholija, gi daugiausia — deganti, nerimstanti, žėruojanti nuolat gyvu gyvenimu. Autorės priėjimas prie daiktų yra savitas, originalus, ne trafaretinis. Ji žvelgia į pasaulį pro tam tikrą prizmę, tik jai vienai žinomą, ir iš šio žvilgsnio gimsta jos sieloje vaizdas, realizuojamas eilėraščio pavidalu.

Grigaitytės stilius lengvas, klasiškas, papuoštas originaliomis literatūrinėmis gražmenomis. Ji sugeba surasti originalių epitetų, kaip "bundantis šešėlis" (93 p.), "balta vėsa" (11 p.), ar "juodos ašaros" (14 p.). Taip pat ji vartoja apsčiai metaforų, kurios yra gana įspūdingos: "Tulpės atidaro ugnį" (91 p.), "paukščių lietus sukrinta į vienišą skroblą laukuose" (51 p.), "magnolijos pastelines blakstienas merkia" (91 p.). Eilėraščiams daug grožio teikia ir labai vykę palyginimai: "Valandos, lyg šmėklos perdžiūvę (12 psl.), "kaip lietų nuo akmens geriu aš kvapą rožių" (39 p.), "praėjo gundymai kaip vėjas" (56 p.). Eil. "Tyliam didvyriui" net kiekviename posme turi po gražų palyginimą (18 p.).

Knygos viršelį nupiešė autorės sūnus Raimundas Graudis. Piešinys grakštus, tik neoriginalus — perdaug primena kito dailininko pieštą viršelį.

Kotryna Grigaitytė, **Trapus vakaras.** Lyrika. Immaculata Press. Putnam, Conn. 108 p. 1968. $3.00.

J. Tininis

JUBILIEJINIS TĖVYNĖS SARGAS

Neseniai pasirodė jubiliejinis Tėvynės Sargo numeris, skirtas Laisvės Kovos metams. T. S. yra politikos ir socialinių mokslų žurnalas, įsteigtas 1896 m. Su didesnėmis ar mažesnėmis pertraukomis eina iki šių dienų. Nuo šio numerio TS redaguoja įžymus kultūrininkas, gero stiliaus politinis ir visuomeninis rašytojas dr. D. Jasaitis. Iš po jo rankos žurnalas išėjo gerokai sutvirtėjęs, išsimušęs iš grynai savo krikščionių demokratų partijos linijos ir užėmęs platų visuomeninį barą. Šis numeris talpina daug medžiagos, vertos paskaityti ir turėti bet kurių pakraipų žmogui.

Pirmoje TS dalyje sutelkta virtinė svarbių mūsų tautos istorinių dokumentų: Lietuvos Tarybos Vasario 16 d. 1918 m. deklaracija, Vliko 1944 m. vasario 16 deklaracija, Vliko Wiurcburgo protokolas, Lietuvių Charta, davusi pradžią Pasaulio Lietuvių Bendruomenei, Lietuvių Krikčionių Demokratų Sąjungos deklaracija ir kt. Vertingas yra nepriklausomos Lietuvos Respublikos pripažinimo **de facto** ir **de jure** kalendorius, kurį kruopščiai paruošė M. Krupavičius. Gilūs, mintingi D. Jasaičio (Mintys ir nuotaikos) ir dr. K. Šidlausko (Visuotinė žmogaus teisių deklaracija ir Lietuva) straipsniai. Originali ir įtikinanti Vasario 16 Akto interpretacija — K. Račkausko studija "Dėl Vasario 16 Akto teisinio pobūdžio".

Kiti straipsniai — P. Rimtauto (Sovietinis ateizmas Lietuvoje) ir studija "Prel. Mykolas Krupavičius ir žemės reforma", reportažinis — "Čekoslovakijos tragedija" ir kiti reportažai taip pat verti dėmesio. Dr. J. Eretas duoda iškarpą iš monografijos apie prof. Pakštą, vardu "Politiškas Pakštas nepriklausomybės laikais".

A. Regio aktualus apžvalginis apie Šv. Kazimiero Lietuvių kapines Čikagoje ir A. Budrecko — apie III PLB seimą. Gaila, kad pastarasis, peikdamas kitų politikavimą, pats neišvengia labai neobjektyvaus masto, sveriant kitų darbus, žodžius bei veiksmus.

Skyriuje "Ryškieji veidai" prisiminti dr. E. Draugelis (80 metų proga) ir B. Žukauskas (70 metų).

Skyriuje in memoria prisiminti K. Bizauskas, dr. V. Jasaitis, kun. Br. Dagilis ir kun. J. Starkus.

Iš visų kitų norėtųsi išskirti rašinys "Vlado Jurgučio dienos po II pasaulinio karo" — čia sutelkti jo nepaprastai įdomūs laiškai iš Lietuvos, rašyti prel. M. Krupavičiui. Juos turėtų paskaityti ne tik TS prenumeratoriai, bet ir kiti visuomenininkai bei literatai. (Jų būsią dar dviejuose TS numeriuose).

TS viršelio vinietę nupiešė P. Jurkus.

T. S-tis

Iš "Lithuania 700 years" veikalo pristatymo ir autorių pagerbimo New Yorke kovo 23 d.

Iš kairės: aut. prof. J. Jakštas, LNF pirm. E. Čekienė, aut. prof. Jonas Puzinas, E. Žilionytė, aut. ir red. dr. A. Gerutis, S. Liaukutė, S. Zobarskas, leidyklos Manyland Books direktorius, N. Stanulytė, aut. dr. A. Budreckis.

Autorius S. Lozoraitis, iš Romos, nedalyvavo.

Veikalą išleido Manyland Books, finansavo Lietuvos Nepr. Fondas.

Presentation of the book "Lithuania 700 Years" and honoring of its authors in New York on March, 1969.

Naujos knygos

Atsiųsta paminėti

Alė Rūta, **Vieniši pasauliai.** Romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas, Chicago, Ill. 266 psl. Viršelio aplanką piešė P. Jurkus. Kaina $3.50.

Jurgis Gliauda, **Liepsnos ir apmaudo ąsočiai.** Romanas. Išl. Lietuviškos Knygos Klubas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. 1969. 304 psl. Viršelio piešinys P. Jurkaus. Kaina $4.00.

Už šį romaną paskirta "Draugo" romano konkurso premija 1968 m.

Bruno Vytis-Vrublevičius, **Lietuviai legijonieriai Vietname.** 86 psl. Iliustruota. Spaudė "Darbininko" spaustuvė, ten knyga gaunama — 910 Willoughby Ave., Brooklyn, N. Y. 11221; taip pat galima gauti pas autorių: 146 Crawford St., Toronto, Ont., Canada. Knygos kaina $2. Platintojams duodama 25% nuolaidos.

II Vatikano Susirinkimo Dakumentai. 3 dalis. Popiežių kalbos ir raštai. Vertė prel. V. Balčiūnas. "Krikščionis Gyvenime" serijos leidinys nr. 3. Spaudė L. Enciklopedijos sp., 361 W. Broadway, So. Boston, Mass., 02127. 362 psl. Leidimo rėmėjas — kun. V. Puidokas, Westfield, Mass. lietuvių parap. klebonas. Nihil obstat. Imprimatur. Kietais viršeliai, kaina $4.00.

Kun. Vytautas Zakaras, **Bačnyčia susirinkimuose.** Visuotiniai Bažnyčios susirinkimai ir svarbesnės II Vatikano mintys. Atspaudas iš "Krikščionis gyvenime" II Vatikano Susirinkimo Dokumentų 3 dalies p.p. 203-281. 1969 m. Platina Immaculata Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. 80 psl. Kaina $1.00.

J. Vaišnora, SJ, **Kelias į altoriaus garbę.** Dievo tarno ark. J. Matulaičio beatifikacijos bylos apžvalga. 1969. 32 psl.

Kun. Antanas Valiuška, **Šventadienio žodis.** Evangelijos aiškinimai kiekvienam metų sekmadieniui bei šventėms. Spausdino "Tėviškės Aidai", 18 Henry St., Kensington, Vic. 3031, Australia. Viršelį piešė dr. A. Lipskis. 165 psl. Kaina $3.00. Su bažnytine aprobata.

žara. Neperiodinis leidinys. Nr. 1, sausis, 1969 m. Red. Balys Jacikevičius. Adr.: 57 Park Pl., New York, N. Y. 10007. Prenumerata nepriimama; skaitytojai atsilygina už kiekv. nr. Kaina $1.00.

Leidinys nepanašus į nė vieną anksčiau leistą liet. leidinį — patys leidėjai jį vadina "labai margu sutvėrimu". Ir iš tikro — visko čia yra — ir literatūros, ir įvairiom temom rašinėlių, ir anekdotų, ir "komikų"... Iš autorių randame L. Dovydėną, N. Mazalaitę, L. Žitkevičių (ir Balį Pavabalį), Pr. Alšėną, R. Kisielių.

G. Česienė, **Rūtelė.** Lituanistinių mokyklų II-jam skyriui. JAV LB Fondo leidinys nr. 32. Čikaga, 1968. Iliustracijos Zitos Sodeikienės. 140 psl. Įrišta kietais viršeliais. Kaina nepažymėta.

Užsienio lietuvių spaudos Metraštis. Lithuanian Publications Abroad. 1967. Išleido JAV LB Kultūros Fondas. leid. nr. 37. Čikaga, 1968. Sudarė: J. Z. Augustinius, dr. Z. Ašoklis, J Valaitis. 64 psl. Kaina nepažymėta.

Leidyklos ir asmenys spaudą registracijai prašomi siųsti adresu: Mr. J. Švedas, 1347 So. 48th Ct., Cicero, Ill. 60650.

LIETUVIŲ LITERATŪRA IR KALBA KALIFORNIJOS UNIVERSITETE LOS ANGELES MIESTE (UCLA)

Kažin, ar už Lietuvos teritorijos ribų yra kitas toks, kaip Kalifornijos, universitetas, kuriame būtų dėstomas lietuvių literatūros kursas. Universiteto paskaitų tvarkaraštyje jis atžymėtas Survey of Lithuanian Literature in Translation vardu, atseit verstinės lietuvių literatūros apžvalga. Tai vieno metų ketvirčio kursas, skaitomas kasmet po keturias valandas į savaitę. Pirmą kartą jis pasirodė universiteto paskaitų tvarkaraštyje drauge su lietuvių kalba 1963 metų rudenį. Iš pradžių abu kursus — kalbos ir literatūros — skaitė studentams prof. dr. Marija Gimbutienė, o vėliau, nuo 1965 metų rudens — Juozas Tininis, kuris iki šiol tebėra šiose pareigose.

Kaip tas apžvalginis lietuvių literatūros kursas dėstomas?

Įžanginėje paskaitoje studentai supažindinami su pagrindinėmis literatūros sąvokomis, ypač su jos žanrais, nes pastebėta, kad studentų atsineštos iš vidurinės mokyklos žinios apie literatūrą yra gana menkos. Minėtos sąvokos ir žanrai pailiustruojami lietuvių literatūros pavyzdžiais (žinoma, angliškuose vertimuose). O po to jau einama prie pačios lietuvių literatūros. Pradedama mūsų liaudies pasakų nagrinėjimais pateikiant studentams jų charakteristika bei klasifikaciją. Iš pasakų pirmoje vietoje spaitoma ir interpretuojama Eglė žalčių karalienė.

Toliau studentai supažindinami su lietuvių liaudies dainomis. Aptariama jų rūšys, pobūdis, forma; pademonstruojama jų melodijos, paskaitoma ryškesni jų pavyzdžiai.

Sekančiose paskaitose nagrinėjami K. Donelaičio "Metai", A. Baranausko "Anykščių šilelis" ir tie autoriai, kurių kūrybos pavyzdžių turime išverstų į anglų kalbą. Studentai paskaitose sužino apie Maironio, Krėvės, Putino, Vienuolio, Žemaitės, Vaižganto, Šeiniaus, Savickio, Milašiaus, Aisčio, Brazdžionio, Radausko, Ramono, Nagio ir kitų autorių kūrinius.

Laimė, kad jau turime apsčiai lietuvių literatūros, išverstos į anglų kalbą. Studentai naudojasi lietuvių poezijos bei novelių antologijomis angliškai, liaudies pasakų ir dainų rinkiniais bei keletu mūsų romanų angliškai, kaip štai: Gliaudos House upon the Sand, Ramono Crosses, Šeiniaus Rejuvenation of Siegfied Immerselbe, Barono Footbridges and Abysses ar The Third Woman ir kt. Reikia dėkoti St. Zobarskui ir jo Manyland Books leidyklai, kuri parūpino tiek daug mūsų literatūros vertimų. Be to, dažnai tenka pasinaudoti ir Lituanus žurnalu, kuriame retkarčiais būna atskirų mūsų autorių kūrybos pavyzdžių ir charakteristikų.

Be lietuvių literatūros, Kalifornijos Unniv-te skaitomas ir lietuvių kalbos kursas, pradėtas prof. dr. M. Gimbutienės 1963 metų rudenį ir iki šiol tęsiamas J. Tininio. Jis apima tris mokslo metų ketvirčius — po keturias savaitines valandas. Rudenio ketvirty skaitomas pradinis kursas, žiemos — vidurinis, pavasario — aukštesnis. Šį kursą lanko lietuviai, norį patobulinti savo gimtosios kalbos mokėjimą, ir amerikiečiai, studijuoją lingvistiką, arba lyginamąją kalbotyrą, kuri be lietuvių kalbos žinojimo negali išsiversti.

Studentų skaičius kiekvieną ketvirtį svyruoja. Pvz., 1969 m. žiemos ketvirty lietuvių kalbos kursą klausė dešimt studentų, o literatūros — penkiolika, iš kurių dešimt buvo studentai amerikiečiai. Taigi abiejuose kursuose buvo dvidešimt penki studentai.

Iš kur toks susidomėjimas lietuvių literatūra amerikiečių studentų tarpe? Pasikalbėjus su studentais, paaiškėjo, kad Lietuvos vardą ir kultūrą Kalifornijos Universitete labai išgarsino lietuvių liaudies meno paroda, prieš porą metų surengta prof. M. Gimbutienės rūpesčiu. Nuo to laiko susidomėjimas lietuvių kultūra žymiai pakilo amerikiečių studentų tarpe.

Yra ir savotiškų kuriozų: pasitaiko, kad amerikietis studentas, įsižiūrėjęs lietuvaitę studentę, ateina į lietuvių kalbos kursą šiek tiek pramokti tos egzotinės kalbos, kad galėtų pasakyti lietuviškai "Aš tave myliu". Čia jis sužino, jog lietuvių kalba yra viena seniausių kalbų, apie kurią taip pagarbiai atsiliepia žymiausi pasaulio kalbininkai.

Pažymėtina, kad be lietuvių kalbos ir literatūros, universitete yra ir daugiau lituanistinių dalykų. Prof. M. Gimbutienė skaito studentams baltų folkloro (ir mitologijos) kursą.

Universiteto bibliotekoje yra nemažas skaičius lietuvių literatūros ir lingvistikos veikalų, kurie irgi čia atsirado prof. M. Gimbutienės rūpesčiu.

Lietuvių kalbos ir literatūros kursai yra priskirti Indoeuropiniu mokslu sekcijai, priklausančiai Klasinių kalbų departamentui. (J. T.)

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS
Balandis 1969

— Europos lietuvių reikalams vyskupu (vietoj 1967 m. mirusio vysk. Pr. Brazio) popiežius paskyrė **prel. Antaną Deksnį**, E. St. Louis, Ill., Nekalto Prasidėjimo lietuvių parapijos kleboną nuo 1943 m.

Naujasis vyskupas gimęs 1906 m. Rokiškio apskr. Kun. seminariją baigė 1931 m. Filosofijos daktaro laipsnį įsigijo Šveicarijoj 1941 m. Atvyko į Ameriką pas savo dėdę kun. Antaną Deksnį.

Į vyskupus įšventinimo apeigos bus E. St. Louis mieste; iškilmėse dalyvaus ir giedos J. Baltrušaičio choras iš Chicagos.

Apie naująjį vyskupą ir iškilmes plačiau — kitame LD numeryje.

— Paskutinį kartą Čiurlionio ansambliui dirigavo jo ilgametis vadovas **Alf. Mikulskis** Balfo seimo proga surengtam koncerte Chicagoj kovo 16 d. Vadovas pasitraukia dėl nesveikatos. Jo nuopelnai išugdant ansamblį, paliks neužmirštami.

— Amerikiečių dailininkų parodoje, kurion iš 1000 su viršum pristatytų paveikslų atrinkta 106, su 3 paveikslais dalyvavo **K. Varnelis** ir laimėjo vieną didžiausią iš trijų premiją ($1000) už op art stllaus paveikslą "Ritmo refleksija".

Vėliau tikimės galėsią premijuotąjį ir daugiau dail. K. Varnelio kūrinių parodyti ir mūsų skaitytojams.

— **Prof. dr. Jokubas Stukas**, paskirtas Seton Hall universiteto Prekybos sk. direktorium.; nuo rudens semestro jam suteikiamas vyr. profesoriaus titulas.

— L. žurnalistų sąjunga, vadovaujama **Vyt. Alanto**, nutarė "savo organizacijos ribose šiuos metus pavadinti Vaižganto metais," prisimenant jo 100 gimimo sukaktį.

Kun. J.Tumas-Vaižgantas buvo žurnalistų s-gos Lietuvoje vienas steigėjų ir jos garbės narys.

— **Gražinos Tulauskaitės** poezijos rinkinio "Vakarė banga" psitatymas skaitytojams įvyksta gegužės 29 d. Los Angeles mieste, čia poetei atvykus paviešėti pas gimines (O. ir V. Mikuckius). Programoje: Elenos Tumienės žodis apie G. T. poeziją, literatūrinė dalis — skaito autorė ir D. Mackialienė, dainos — solo B. ir R. Dabšiai (G. Gudauskienės kompozicijos G. T. žodžiais), akomp. G. Gudauskienė.

Šią literatūrinę popietę rengia LD žurnalo redakcija. Knyga yra Lietuvių Dienų leidinys.

— **Antanas Gintneris**, uolus spaudos bendradarbis, parengė spaudai buv. pašto, telegrafo, telefono ir radijo tarnautojų Nepr. Lietuvoje atsiimimų knygą "Nuo krivulės iki raketos" , kurią išleido buv. Lietuvių paštininkų sąjunga.

— Anglijoj, Bradforde, lietuviai vieni iš pirmųjų paminėjo Vinco **Kudirkos gimimo 110 metų sukaktį**. Girdėti, kad ir okup. Lietuvoje norėtų lietuviai tos sukakties proga kuo rekšmingesniu Kudirką prisiminėti, — ar bus leista, pamatysime.

— Pianistės **Aldonos Kepalaitės** koncertas N. Y. Town Hall. įvyksta geg. 24 d. Atlieka Brahmso, Mozarto, Chopino, Debusy kūrinius

Dažnai mūsų menininkai, kad ir svetimiesiems rengiamuose koncertuose įtraukia Čiurlionio ir kt. kompozitorių kūrinių, — reiktų to papročio nepamiršti.

— **Pianistė Julija Rajauskaitė** ketina su koncertu aplankyti Los Angeles lietuvių koloniją. Lauktume kartu ir poetės **K. Grigaitytės** — toksai muzikos ir poezijos koncertas būtų puiki naujiena.

— Politinis seminaras jaunimui rengiamas Vliko New Yorke įvyksta birželio 7-8 dienomis. Temos ir prelegentai: Konkreti Vliko veikla — dr. J. K. Valiūnas, Vliko pirm., Diplomatija — dr. S. Bačkis, Lietuvos Pasiuntinybės patarėjas, Padėtis okupuotoj Lietuvoj — dr. J. Puzinas, Lietuvos laisvės kovos organizacinė sandara — J. Audėnas, Vliko vicepirm., Informacija — A. Budreckis Vliko vald. narys jaunimo reikalams.

Seminare pakviesta dalyvauti JAV ir Kanados lietuvių jaunimo organizacijos.

Bon Air Motelis

1727 No. Western Ave.
Hollywood, Calif. 90027

Telef. HO 4.4154

Savininkai:
Ignas ir Viktorija Gurčinai

Vėsinami kambariai; kiekv. kambary nemokamai TV ir telefonas; yra kambarių su virtuvėmis; kieme šildomas maudymosi baseinas. Patogus susisiekimas autobusais ir automobiliais.

ADMINISTRACIJA RAŠO

GARBĖS PRENUMERATORIAI,
sumokėję po $12.00 už 1969 metus:

A. Aleksis, Waterbury, Conn.;
A. M. Macarus, Hagar Shores, Mich.;
Lithuanian American Council, Inc. Chicago, Illinois.

AUKOJO SPAUDAI PAREMTI:

Po $5.00 — Kun. Ignas Urbonas, Gary Indiana; Dr. A. Šlepetytė Janačienė, Yonkers, N. Y.; Julius Vaisiūnas, Caracas, Venezuela.

Po $2.00 — J. L. Babrys, Washington, D.C.; Mnsgr. F. Bartkus, Dallas, Texas; J. Butkus, Bridgeport, Conn.; J. Černius, Flint, Mich; .E. Cibas, Milton, Mass.; S. Džiugas, Chicago, Ill.; Dr. I. Kuras, Chicago, Ill.; F. Kudulis, Elizabeth, N. J.; P. Sidaras, Toronto, Canada.

$1.00 — A. Cepulis, Philadelpia, Penn.

— Galima gauti senesnių metų įvairių atskirų LD numerių.

Pasinaudokite proga, kurie norite sudaryti pilnus LD žurnalo komplektus.

Betvarkant administracijos archyvą, yra likę įvairių metų atskirų LD numerių. Asmenys, kurie norėtų gauti atskirų nr., parašykite administracijai ir nurodykite, kokių nr. reikia. Supakavimo ir pašto išlaidoms pridėkite už kiekv. nr. po 10 centų; galite siųsti ir pašto ženklais.

Atsilyginę už įpakavimą ir pasiuntimą, taip pat galite užsakyti senesnių LD numerių lietuviams, gyvenantiems Europoje, Pietų Amerikoje ir kituose ne dolerio kraštuose. Už atsiųstus jūsų $2 administracija pasiųs jūsų nurodytu adresu po 10 įvairių LD egz.

Ta proga galėtų pasinaudoti ir Balfų skyriai bei įvairios kitos labdaringos organizacijos, pasaulio pašaliuose gyvenančius lietuvius aprūpindamos ne tik atliekamu drabužiu, bet ir spauda, kuri jų nepasiekia.

"Lietuvių Dienų" žurnalo komplektai ir kieti viršeliai

LD administracijoje galima gauti senesnių metų LD žurnalo komplektų. Norintieji gali jų įsigyti nominaline kaina. Pašto persiuntimo išlaidas apmoka administracija. LD komplektai neįrišti. Bet kas norėtų, gali gauti ir kietus viršelius komplektams įrišti. Vienas sumanus lietuvis yra sugalvojęs būdą, kaip pačiam "įsirišti" žurnalo komplektus į kietus kolenkoro viršelius.

Tų kietų viršelių, su atspaustu Lietuvių Dienų tituliniu vardu nugarėlėje ir pirmoje viršelio pusėje, galima gauti LD administracijoje. Viršelių kaina, palyginti, labai pigi: tik $2.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

L. BENDRUOMENĖS RADIJO VALANDĖLĖ
Naujai įkurta nuo š. m. vasario 16 veikia
Stotis KTYM, banga 1460.
Sekmadieniais 5 — 5 val. 30 min. p. p.
Liet. Radijo valandėlės Klubo pirm. **Stasė Pautienienė,** sekr. **J. Gedmintas,** ižd. **Teklė Šereikienė;** vedėjas **Stasys Paltus.**
3786 Griffith View, Los Angeles, Calif.
Telef. 662-0244.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.
Phone: TUxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: CIrcle 2-1779

So. Boston, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO VALANDA
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ FONDAS

6643 So. Maplewood Avenue
Chicago, Illinois 60629
Tel. 778-2858 (A. c. 312)

— New Yorko Lietuvių Fondo vajaus komitetas, vadovaujamas dr. J. Kazicko, geg. 17 d. surengė banketą Waldorfs Astoria viešbutyje. leta Bendžiūtė; akomp. A. Mrozinskas; šokiams grojo Joe Thomas or- Solo dainavo Stasys Citvaras ir Viokestras. Į banketą galėjo patekti tik LF nariai, įnešę 100 dol. ir sumokėję $25 dviem asmenim už bilietą. Banketas turėjo milžinišką pasisekimą — davė fondui naujų įnašų už $30,000.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE INSURANCE

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919
arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijeje, veikianti nuo 1934 m. bal. m., vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima **sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m.**
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS
Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis.**
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.:: 382-9268.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštad. 3 val. — 4 val. p.p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 klc.
Pranešėjai: **Patricia Bandza,** tel. 278-3265;
Algis Zaparackas, telef. 549-1982.
Vedėjas **Ralph Valatka.**
1576 Lesure Ave., Detroit, Mich. 48227.
Telefonas: 273-2224.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8 val. — 9 val. ryto.
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas.**
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.
Programos redaktoriai ir pranešėjai:
Jonas Kiščiūnas — 846-4245; **Kazys Gegelis** — 535-6683; **Rožė Ražauskienė** — 278--1353; **Stasys Garliauskas**—TA 6-1385; **Antanas Janušis** — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connnecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius.**
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštadienį 5 — 5 val. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205.

Tel.: 289-6878 (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmadienio vakarais 8:05. — 89.5 mg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima **kievieną sekmadienį**
nuo 8 iki 9 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys,** 62-15 69 place,
Middle Village, N. Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadienio rytą 9 val. 35 min. — 10 v.
per WHEC 1460 klc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas,** pirm., 580 Wilkins St., (14521); **A. Cieminis,** vicep.; **R. Kiršteinas,** sek. 229 Nester St. (14621); **V. Žmuidzinas,** ižd.; **E. Karklienė, narė.**
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **O. Adomaitienė, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė** ir **D. Šiurlienė.**

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocysles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną šeštadienį 10 — 10:30 val. vak.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Radijo programa girdima
kiekvieną šeštadienį 3:30 — 4:30 p. p.
iš Oakville stoties CHWO — banga 1250.
Programos vedėjas Jonas **R. Simanavičius.**
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

MALONĖKITE TUOJAU PRANEŠTI APIE JŪSŲ RADIJO PGROGRAMŲ LAIKO, ASMENŲ, ADRESŲ IR KT. PASIKEITIMUS.

Liberty Avenue in pre-war Kaunas, Lithuania, the most beautiful street in Kaunas.When Russians occupied Lithuania, it was renamed Stalin's Prospect; later after Stalin's death it regained the old name Liberty Avenue.

Laisvės Alėja, pagrindinė ir gražiausia gatvės nepriklausomybės metais Kaune. Rusams Lietuvą okupavus, ji buvo pavadinta Stalino prospektu; vokiečių okupacijos metais ji vėl buvo atgavus savo senąjį vardą; antrosios rusų okupacijos pirmaisiais metais ji vėl pravardiuota Stalino prospektu, gi Stalinui mirus ir ėmus naikinti jo kultą, gatvė atgavo senąjį Laisvės alėjos vardą.

Who they are?

SHORTCUT TO UNDERSTAND THE SITUATION

Today the most people in the United States are looking for the true answer to the question: — Who are those that organize the riots and strikes at the Educational Institutions? — Who is he that fans the flame of racial hatred and mistrust among the black and white citizens? — Who agitates the people to be against the international and foreign policy of the Government? — Who is it that carries out various acts of sabotage and terror and destroys public and private property?...

The answer is very clear, — these acts are committed by an internal enemy, a Fifth Column. Seeking its own goal the enemy takes every opportunity to use all of the country's economic, social and racial problems for its own selfish advantages and abuses these problems for a propaganda against the country, at home and abroad.

This enemy tries to change the American way of thinking and introduces mistrust into local government and against established order. The enemy tries to discredit members of the government who are not to his liking, especially to discredit the police forces. He tries to agitate the people of the stage and, in such a way he hopes to finally reach a point where chaos and revolution would upset the land.

That enemy — a Fifth Column — is led by the communists and operates not only internally but also abroad. He takes every opportunity to attack American diplomats and Embassies. Such foes are well known all-over and they are communists.

In the United States the communists work disguised under various, innocent sounding names and operate by infiltrating various organizations. Their agents have managed to infiltrate the educational field, in the guise of students and professors. They have infiltrated the labor unions and factories. There is no question that some of them have managed to infiltrate even the government agencies.

There are citizens, especially of the colored race, who have joined the ranks of "Seakers of a New Democracy". They enthusiastically carry out all their assigned duties and orders, more than likely not knowing "whose car" they are pulling. To fight them is neither convenient nor easy, due to the fact, that the country's democratic laws give them full freedom to operate. It being possible to take full advantage of this, there come into existence today organizations that give special courses — e. g. "Course of Guerilla Warfare Tactics" — that prepare members for an armed upraising or an internal revolution. Everything that has so far occurred in Detroit, Washington, Chicago, San Francisco etc. — is only the beginning of that "Great Spectacular" known as "We shall bury you!"..

The American citizens and their government should pay more attention to this matter, should recognize this internal enemy who ought to be unmasked in order that everyone could clearly see who these "New Pioneers" really are and what they really want!

Americans should take serious note of this, as can be attested by the millions of people from the Captive Nations who lost their freedom and independence not so long ago!

It is therefore not without reason that a majority of United States citizens, seeing these disorders and dangers in their country, are deeply worried and demand that the government of this country do something to bring back law and order and to institute needed constructive reforms. (Vl. S-nas)

THE FIRST ROOSTER

Short story by **Paulius Jurkus**

IT WAS LONG AGO, NOT HERE not in Vilnius, but in Semigalia, besides a vast forest. It was autumn, the surroundings were full of sweet odors of shives of flax and talc, and in a small cottage a fire burned, cooking supper.

That blessed hour, when the night blends with the day, the kitchen invites all to listen, to how the pots boil, the kettles and saucy hot coals sizzle. There sit the people as if they were an indivisible part of the walls. Motionless. That was the sort of peace in that hour of the night.

The last glow of the day grew red in the window for a short while. Suddenly a rumble was heard. Far off, far away. In the kitchen the people seated looked about, as if asking, what's that? As they watched the windows, the rumbling grew louder. Some one was riding. Leaps and bounds resounded, of such power as if thunder had struck.

Abruptly the steed stilled down, as reverberations echoed through the forest. Stopped, tore up the ground with his hoofs. Turned around by the forest, returned and again blasted off with a formidable roar.

Returning into the cottage, Mother kindled a splinter of wood and showed her son a book on which was imprinted a horserider.

— That was he that rode, Lithuania's Knight.

Sitting nearby Father withdrew from the table and layed down a coin. On it was struck a horserider.

— And why is he riding? — asked the son.

— Dear Son, he is looking for brave men. The Princess of Lithuania has been abducted, her precious ring was pulled off her finger. She herself is chained to a mill stone. And there aren't any brave men that will set her free.

The son pondered, as little flames, kept crackling, about those times when one's own came to be not one's own, when the princess' kin surrendered her, lost her precious ring's pearl. He thought about the knight crier who searched for brave men.

□

Near the cottage there was a forest, uniform and quietly rustling. From time to time Father's rifle struck there, causing young hares to tremble.

Over against a fence bleched a kerchief. It blocked a glance to that country, to where the cavalier rode off. The kerchief was from the flax-dressing period, smelling of smoke and flax and shame.

— Why do you need the princess, when hands are summoned here for work. And what sort of fool are you! Are you going to find the princess' treasures, when the mighty can't find them?

The forest is nearby, a rivulet is close, and the furrows are here. And we will remain here!

The young fellow turned around and repaired again to the cottage. He cried, leaning against the wall in the darkness. Although quietly his tears were rolling, still the mother's ear caught his grievance. She approached him with noiseless steps.

— Dear child, you will have to pay for so much; is that kerchief over the fence for you! You will find a better girl.

— I think of her, too.

— Did you leave her at Varduva? — asked Mother.

— No... She is the princess.

— Son, forget it or misfortune will come to you. Why search for that which no one can't find.

— Oh, I do want to find it! I can't forget the cavalier. I understand this completely. If I don't go from here, I will become a shive of flax which others will break. If I do go, I will find her!

□

He arose early and took a small bag placed near the door. In it was a loaf of bread, cheese, sausage. There with careful attention was rolled up his certificate, with seal and signatures. That was his learning.

By the burning chips of wood he bid farewell to his mother. Ah, Mother, what goodness there is in your hands, as they bless my journey. And what woefulness for the surroundings, home of my birth.

Without words she embraced him and let him go. He set out on the road. The environs were dark, dark. Looking attentatively you could see the trees and the house's silhouette.

Hurried steps moved past the draped village street, farther on.

The first roosters crowed.

□

Arriving in Varduva, he washed his face and entered the church. There he kissed the flooring, the cold, stone flooring. In front of him stopped friar's clothing. From the foot-wear he recognized who this was and this without lifting his head.

— Bless me, Father! — he said.

The friar stretched out his hands, good friendly hands. He sent forth a prayer into the spacious vault. A tear glittered. And open arms were extended to the brave youth.

— I'm glad for you, — spoke the friar. — You will attain everything, as your heart desires. — Through you our fields and forests will live.

The friar accompanied the lad to the road. And this one set forth. He went unhurried, gazing at the hill, rivers. His brown woolen jacket would make any one laugh who sped by in a carriage.

— And where is this poor fellow going? He could have sat at home.

The lad never replied. He only went on and on. He arrived at Vilnius. He drew his hand gently over the surface of the wall of Dawn's Gate, kissed it, later he knelt in the street, bowed like a bent-down birch. He finished his journey fatigued and longing for home.

The shoes of the watchman stopped beside him. He asked, what did he come for.

— To study!

His clothing was poor, too much so; he himself was unimportant, too much so that he could be able to study. With that sort of basket.

— Go cleave wood, that will be better, — laughed the watchman.

He came into the city so insignificant and pressed down, exhausted and depressed. Still there was a little corner with a poor widow, a water carrier, for him there. She knew the yards where wood was piled. And was in need for good hands. He had such strong hands, coming from Low-Lithuania. He cut and cleaved logs, to earn his own livelihood.

When the noise of the streets wasn't frightening, he went to the site of the highest tower. There was the university. Such fine students were near the steps. They came from the manors, bringing along joyfulness and great wealth. They lived with servants, with their own horses, they rode about outside the city.

Passing the students he found the rector, such a learned man, the likes of which he had never met.

— And how are you to study, when you are not a nobleman?

— That I am. All Lithuanian-Lowlanders are such, — replied the lad. / **Next page**

PUNISHMENT OF THREE PRIESTS IN LITHUANIA

Young priests of Lithuania drew up a memorandum proclaiming that of the 4 seminaries of the pre-war period of independence only a single one has now been left to exist with 25 clerics. It, too, is laboring under undue pressures. Whereas 30 priests have died last year only 5 new priests have been consecrated.

The memorandum was brought to Moscow by three priests. Instantly after they returned they were informed that their "labor certificates" are revoked and they must seek other occupations in government (Soviet) positions.

Rev. Tamulevičius has obtained work in an iron plant in Vilkaviškis; Rev. Zdebskis is doing land melioration work at Prienai. The third of the delegates to Moscow, the rector of Garliava, Rev. Dumbliauskas, is being summoned to penal court for slander of the soviet government.

Thus, taking a memorandum to Moscow has brought punishment upon all three. Exactly such were the methods of the Nazis during the days of German occupation. The prelate Mykolas Krupavičius (now in United States), Lithuania's ex-president Dr. K. Grinius and Prof. St. Kairys (both deceased) handed in a memorandum to the nazis protesting their persecution of Jews in Lithuania. All three were thereupon punished and exiled.

Moscow tyrants are now behaving in similar manner. The facts concerning these three priests just reaffirm the absence of religious freedom in Lithuania and show that the people there have been deprived even of their democratic rights to complain against acts of tyranical force. This continuation by the Kremlin of nazi oppression methods surpasses even the discriminatory acts of the administration of the earlier tsars. (J. Pr. in Chicago's Lithuanian Daily "Draugas")

Lithuanians Among Irish

Looking into the origins of Brooklyn, N. Y., THE SUNDAY NEWS found (Sunday, Aug. 18, 1968) the borough's predominantly Irish character dating from the 1850s. That was when Walt Whitman was setting up type for his "Leaves of Grass" in the district.

The borough even now has remnants of a genuine original Irishtown near the old Navy Yards. There remains an Irish Roman Catholic parish there. Though, according to its priests, other groups are gaining in numbers, "We have about 100 Lithuanians..."

This story is illustrated by a picture of **Konstantas Skimelis**, 91, reading a Lithuanian newspaper. "He has lived in Irishtown from the day he arrived from Lithuania in 1906 and remembers being the only non-Irishman in the neighborhood."

Continued from page 18

— Upon completion of your studies, then, you'll bring documentation of your birth, — in that manner the president himself spoke and admitted the lad to the university. Going out into the corridor, he looked at his hands. They were calloused from work, as though saylng they were stuck on, but the hands were his. Firm and kind. They will prove his noble birth.

Silent, imperceptible, he split firewood. Likewise his days also peeled off. He attended the university. There amongst the large hall's arches, there were so many words, ideas. Someone spoke there that this princess, living in Vilnius, was rich and beautiful and possessed large military forces. In all the world there wasn't another such princess. Her palace even now still stands in Vilnius.

Even the professor shed tears, recalling the princess and her past. Regretting that such a destiny befell her, that she lost the pearl from her ring, and suffered the loss of her estates, her military forces.

This made the lad's head dizzy, full of thoughts, full of commotion.

He ran to one of the professors and directly asked:

— How can the princess and her lost pearl be found?

— Why endure hardship? Anything that perished has disappeared. Only let us record her great achievements. Compose chants! The princess is buried... We grieved for her, — the professor was also moved, he pulled out a handkerchief and wiped his tears.

The youth didn't burst into tears. He went out into the streets and took a long walk, stood in the cathedral's square, passing through his hands rubble from the ruins of the palace in which the princess lived. He went into the churches, monasteries. And here was her existence, too. Prayed, sung. Reminded by walled-in plaques.

That evening he returned home sorrowful and took a quill into his hand. His hands counseled:

—Wait yet, continue to read more books, until you find the princess.

He went straight back to the books. He trod through the archives and there he saw what no one had perceived. He met the princess on the shore of the Vilnelė. She washed underwear for strangers. She also endured hardlship, as did the youth, as did the widow. She endured all by the same working hands.

— I am still alive, — uttered the princess, only my own kin and strangers did me wrong. I was chained up beside a mill stone, and there were no swans which would throw down wings to me. Now I am left with hardship because I possess nothing that others could take away. There is no longer either my ring with a pearl or knights who would find it.

— I will be your knight and your swan, for you I will recover the pearl, so you can live and gladden us. I will give you back your life, — so spoke the lad.

Then he returned to the books in his room. He read hurriedly. Approaching the completion of his studies, he loosened from a handkerchief some money slowly earned and saved, he counted it and went away on foot to Kaunas. There in the city hall noblemen were speaking and explaining. They smiled when he presented the money; they presented a documentation of aristocracy.

□

Turning about he brought back the certificate to the university. And astonished they shook their heads, that there are such poor noblemen. Still the certificate was valid, and they gave him another kind of certificate. A diploma of joy — he graduated!

That night the laundress entertained all of his friends. That night the lad spoke about the princess and of olden times.

□

He worked, worked years upon years writing in Lithuanian about the ancient princess' court, her beauty and greatness. And they that read understood who the princess was and where the place of the lost pearl. In his writings he found Lithuanians in Lithuania, in Vilnius he found Vilnius where even now the princess still lives. And there was the pearl, returned to the princess' ring. The pearl clearly shone not only in Vilnius, but also all over the country. They came to know then the hills of Varduva, what they are, and who those are that live in their environs. And vigourously rustled the pine-groves from Palanga to Vilnius itself.

That youth was Simanas Daukantas.

Translated from "**Ant Vilnelės tilto**" (On the Bridge of Vilnelė River) by Simon J. V. Narus.

Subscribe to

Lithuanian Days

magazine!

You will find it interesting and informative!

LITHUANIAN DAYS magazine

is the only Lithuanian illustrated magazine in the world. All captions in English and Lithuanian. Each issue gives many stimulating articles in English about Lithuanian affairs and Lithuanian activities all over the world.

LITHUANIAN DAYS magazine

depicts Lithuanian activities from all corners of the globe in pictures. In each issue you will find about 70 large illustrations of Lithuanian life in the U. S., Canada, Western Europe, So. America and Australia.

LITHUANIAN DAYS magazine

will accquaint you with Lithuanian current events; all Lithuanian organizations and groups; outstanding Lithuanian personalities in the U. S. and other countries; Lithuania's fight for freedom; Lithuanian literature, art and music.

LITHUANIAN DAYS magazine

is being edited by prominent Lithuanian-American journalists. **Bernardas Brazdžionis,** one of the most distinguished Lithuanian poets, is Editor-in-Chief of the magazine. **Milton Stark** is English Editor; **Juozas Tininis** — Literature Editor; and **Daumantas Čibas** — Photo Editor.
Anthony F. Skirius is the Publisher.

Regular subscription $8.00 per year. At special price for only $6.00 (for new subscribers only).

Please send me LITHUANIAN DAYS for one year

new subscribes $6.00 □
old subscriber $8.00 □

Address .....

Name .....

.....

INDO-EUROPEN STOREHOUSE

Norio Shioura has addressed "The Chicago Tribune" with a letter titled as above and printed in the VOICE OF PEOPLE section (Dec. 2, 1968).

Hardly anything can be added to or withdrawn from what the learned linguist has to say concerning the Lithuanian language:

"... a treasure house for specialists studying Indo-European languages, which encompass most of the modern European languages... It contains incredibly archaic forms such as those found in Sanskrit the ancient Aryan language of India.

"... the language is not only a superetymological reference source for students of Slavic languages, such as Russian and Polish, but also is an extremely useful secondary language for students of such Teutonic and Romance languages as English, German and French.

"Far from being a dead language with no practical value Lithuanian is spoken by some 5 million people at home and abroad. Some 150,000 people of Lithuanian background live in Chicagoland alone.

"I would like to see courses in the Lithuanian language offered in the Chicago high schools, both public and private, so that linguistically talented students could have early access to the treasure house of all the Indo-European languages."

BOOKS & PERIODICALS

Lithuania 700 Years. Edited by Dr. A. Gerutis, Contributing authors: J. Puzinas, A. Gerutis, J. Jakštas, S. Lozoraitis, A. Budreckis. Translated by A. Budreckis. Introduction by R. Sealey. Manyland Books, Inc., 84-39 90th St., Woodhaven, N. Y. 11421. 474 pages. Jacked desing by P. Jurkus. Price: $12.00.

Five essays on Lithuania: histotory, culture, resistance, prospects for Lithuanian liberation.

"Within the confines of this book — the work of some of the foremos Lithuanian historians and scholars on the contemporary scene — is told the tragic history of a people caught beween two congenitally aggressor nations vying for European hegemnny, if not world domination." (From the jacket).

ACEN NEWS. No. 138, January-February, 1969. Published by Press Bureau of ACEN, 29 W. 57th St., New York, N. Y. 10019. Subscription: $3.00 per year.

The Art of the Impossible. By Milton Mayer. A Study of the Czech Resistance. A Center Occasional Paper. Bublished by the Center for the Study of Democratic Institutions. Volume II, Number 3. Price $1.00.

Lituania quiere ser Libre, par Algirdas Gustaitis. 8 page reprint from "La Opinion".

1. A Soviet stamp, showing how the Russian Red Army brought "Freedom" to former free countries on the tips of bayonets. — Šis sovietų pašto ženklas rodo, kaip Raudonoji Armija "išlaisvina" laisvus kraštus.
2. Dictator of Soviet Russia, Joseph V. Stalin (1879-1953), on whose orders Red Army occupied Lithuania and other Baltic countries. — Sovietų Sąjungos diktatorius Stalinas, kuris pasiuntė Raudonąją armiją okupuoti Lietuvą ir kitus kraštus.
3. One of the last Lithuanian stamps, used in occupied Lithuania until the end of 1940. — Vienas paskutiniųjų lietuviškų pašto ženklų, vartotas iki 1940 metų galo.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By A. Bernotas

Part CXV

The new elected "seimas" got together in Kaunas, held its meeting for 3 days and issued several deress, among them a decree about Lithuania's sovietization, about land and property expropriation, about trade and industry nationalization, etc. As was said, this "seimas" also sent a delegation to Moscow, led by journalist Justas Paleckis, to ask Soviet Russia to admit Lithuania as a soviet republic into the Soviet Union. Of course, admission was "granted" and thus now, by endeavors of the Bolsheviks, occupied Lithuania became a member of the communist Russian "union". As a "dowry" the new republic received some lands of the former Vilnius territory, not returned to Lithuania in 1939: the regions of Švenčionys, Adutiškis, Rodūnė and some other communities, inhabited by Lithuanians and now detached from the soviet White-Russia. Though other large areas, inhabited by Lithuanians, still remained under Russian rule.

The delegation, returning from Moscow, cheerfully announced that it brought home "Stalin's sun", alias the soviet system and soviet constitution. Soviet Russia on August 3, 1940, officially prroclaimed Lithuania's "admission" to the Soviet Union. On August 25 the new soviet constitution was introduced into Lithuania, most of Lithuania's own laws were abolished; the coat-of-arms Vytis, the tricolor flag and other national emblems were exchanged for soviet ones — a red flag with hammer and sickle and a new soviet coat-of-arms. The Lithuanian anthem "Lietuva, tėvyne m..sų" (Lithuania our Fatherland) was substituted by the communist international, etc.

Slowly, by changing Lithuania's laws and enacting new ones, Russia was reaching for a full sovietization of the country. All land, even the smallest lots owned by private persons and farmers, were declared the property of the state only temporarily left in the hands of the former owners. Farm-lands were reduced to 20 and 30 hectares, what exceeded was instantly confiscated without compensation to be given to those who wanted land or who had not had enough of it, as soviet propaganda said. However, this new land-reform later was soon slowed down, because Russians wanted to introduce in Lithuania their own sovkhoz and kolkhoz system. Those farmers temporarily still retaining their farms, were so overlayed with high contributions to the government that they could not for long fulfill the requisitions. Not delivering their requisitions in full, they were subsequently sentenced, punished, and their lands confiscated all the same.

All private commercial and industrial establishmens and businesses were promptly nationalized and worked under new leadership. Left to operate were only very small businesses and stores which, not receiving any new supplies or stocks, liquidated of themselves. There were being organized state-owned cooperatives all over the country. All handicrafts could no longer work on their own and had to join the government cotrolled artelles. Railroads, post and waterways were taken over by Russia herself. From Russia there came scores of various officials and communist party workers ,who assumed all important posts for themselves. Actually the so-called ministers, received as helpers from Russia, were now the real bosses in government affairs.

All banks were nationalized. Lithuanian currency — Litas, one of strongest currencies of the world, was devaluated and towards the end of the year was superseded by the Russian rubles. Personal savers could withdraw from the banks only 1000 Litas monthly; later on all savings were confiscated. Lithuanian postage stamps were introduced. Mail to foreign countries was broken off and only letters to Russia or to her occupied countries were allowed.

The Lithuanian army was reduced, disarmed and incorporated into the main Soviet Russian army as its XVI Territorial Corps. Many officers were dismissed, many others arrested or transferred to Siberia for "re-education", from where only few returned home. Šaulių Sąjunga (Home-Guard organization) was disbanded, its arms confiscated. Scouts' organizations were dissolved and communists youth organizations introduced.

Printing presses were nationalized, only a couple of non-communist newspapers left. Most books from libraries and book-stores were confiscated and destroyed. Most of the state and private archives were brought to Russia. All inhabitants, who had resided in the country during occupation days, were declared to be Soviet Russian citizens and, when deemed necessary, punished as such.

(To be continued)

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

★ Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW
Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach, Westwood, Beverly Hills & Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California
EXbruck 4-9144
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

Three Kings by Rasa Arbaitė

Rasa Arbaitė — Trys Karaliai.

● **Rasa Arbas**, a budding painter has nearly fifty of her works on display at the Santa Monica Public Library in Los Angeles throughout May 1969: observations of nature and surroundings, imaginery illustrations.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO SĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

5¼% UŽ TERMINUOTUS INDĖLIUS
$7,500.00 ar daugiau

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $15,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

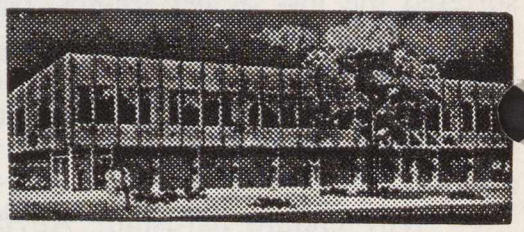

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650
JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.
Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply $5.50. Money Order, P. P., Send today — JIB LABORATORY

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

Only a limited supply available of

LITHUANIAN MAPS

Compiled by J. Andrius,
with the technical assistance of Professors A. Salys, Stp. Kolupaila, K. Pakštas, Drs. M. Braks, M. Gimbutas, and A. Šapoka.
A multicolored map of Lithuania
Book map, in folder: $3.50

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

LITHUANIANS MAKE NEWS

February Sixteenth Consular Reception in Chicago, 1969.

From left: A. Pužauskas, President of American Lith. Council, Chicago chapter, Mrs. Pužauskas, Dr. K. Valiūnas, President of. Supreme Lith. Liberation Committee; Mrs. J. Daužvardis, hostess; Mr. and Mrs. Adolfo Roman, Consul of Nicaragua, Mrs. Holman, Arnoldo Morales, Vice- Consul of Panama; Dr. P. Daužvardis, Consul Gen. of Lithuania in Chicago, host. Vasario 16 minėjimo priėmime pas gen. konsulą dr. P. Daužvardį.

Lithuanistic Events in California

● A number of noteworthy events have taken place here since last fall.

● The Lithuanian Professor and Linguistics Laboratory Chairman of Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris, **Algirdas J. Greimas** had been visiting professor at the Dept. of Speech, University of California, Berekeley, Calif.

A writer, editor and expert in semantics, he has produced works and essays in his field in French, Italian and, of course, Lithuanian. He had also given a public presentation at the Univ. of California, Los Angeles (Nov. 22, 1968) on "New Trends in the Structural Analysis of the Narrative". Prof. Greimas utilizes insights and analytical techniques in his works that have been evolved by leading folklorists, anthropologists, (comparative Indo-European) mythologists.

● The University of California Extension Irvine is presenting a lecture series Man and Myth, directed by prof. M. Cox, the highlights of which are five special lectures on **Baltic,** Celtic, Persian, Hindu and Oriental Mythology. The expert chosen for presenting the Baltic Myth was **Elena Tumas,** Ph. D., Associate Professor of English, and Specialist in Comparative Literature, California State College at Fullerton. Her lecture given to a large attendance on April 17th held the appreciative audience spellbound. Within 3 hours and with exhibits and costumes at hand she covered the ranges of Lithuanian prehistory, history, folklore, literature, with mythology in their background — she wound up with letters of thanks...

It may be mentioned that he California State College at Fullerton has added to its seminar "Realism in World Literature", effective from autumn coming, the studies of "Metai" , — "The Seasons" by Kristijonas Donelaitis. Dr. E. Tumas will be the lecturer. And already Metai has been introduced into the College's course of classical Mythology, where excerpts of this work are being presented by prof. Miriam Cox who is also an auhor, a wide traveller and was lecturer at other American and Canadian universities.

● Dr. **Marija Gimbutas** has been very active during the closing academic year. She has also frequently been mentioned in the American press. Remembered must be the Open House Activities preesentation at I-ES Library on Oct 21, 1968, where slides were shown of the excavations in Greece and Yugoslavia that for 2 years had been carried out under her direction and as a joint project of her own university, UCLA, the Zemalski Museum, Sarajevo, and the University of Sheffield, England. This event was organized by the university's Section of Indo-European Studies (IES).

The most recent was Dr. M. Gimbutas' presentation on May 9th at the Santa Monica Lithuanian Club — The Neolitic Art in Europe between 6000 and 3000 B. C. She spoke on Neolithic civilizations in Europe and their magnificent Art monuments in a series of public lectures at UCLA and other universities. She is leaving now for excavations in Greece and Yugoslavia together with 20 graduate students. The research is supported by National Science Foundation, Smithsonian nstitution and Kress Foundation.

● Elsewhere in this issue an extensive account is given in Lithuanian of still other academic achievements in Lithuanistics at the University of California, Los Angeles (UCLA) , namely, the developing of the course of Survey of Lithuanian Literature in Translation. Initiated in 1963 with lectures by dr. M. Gimbutas it is now led by her successor lecturer **Juozas Tininis.** It provides students with a comprehensive insight into Lithuanian literature, clasic and contemporary (non-Soviet), and deals with nearly a score of the country's most prominent writers. A unique institution throughout the world of literature! Parallel to literature the University gives a course of the Lithuanian language and another on Baltic folklore (mythology).

From Mrs. O. Karpius' Collection of Lithuanian colored Easter eggs. (Property of Mr. K. Karpius).
Iš O. Karpienės margučių rinkinio.

LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ

Iš Gary, Ind., Vasario 16 minėjimo iškilmių: sega ženkliukus.
Iš kairės: Danutė Steponavičiūtė, St. Raudonis (giedojo solo bažnyčioj), Rita Ruzgaitė, Rūta Tavaraitė. Foto K. Baltrušaitis

Commemoration of February 16th, Lithuania's Independence Day, Gary, Indiana.

Liet. Kat. Moterų Org-jų Pasaulinės S-gos Tarybos paskutinio suvažiavimo atstovės Statler Hilton viešbuty New Yorke. I eil. iš k.: A. Skučienė, dr. A. Radzivanienė (LKMOPS sekr.), Sesuo Augusta, dr. A. Šlepetytė Janačienė, (LKMOPS pirm.), M. Galdikienė (garbės pirm.), prel. J. Balkūnas (dvasios vadas), T. Šlepetienė; II eilėj: K. Keblinskienė, A. Sungailienė (LKMOPS vicep.), Sesuo Viktorija, E. Vaišnoraitė, M. Lušienė (LKMOPS vicep.), R. Kondratienė, O. Strimaitienė, M. Vaitiekūnienė (LKMOPS ižd.) ir M. Juškienė.

World Union of Lith. Women Catholic Organizations recently held convention at Statler Hilton in New York. Leaders, Board and members.

VEIDAI IR VAIZDAI

Iš kairės — aštuonios būsimos debiutantės: Aušra Teresė Mildažiūtė, Sandy Dodge, K. Kutchins, Amy Ann Simėnaitė, Karolė Ann Simonėlytė, Susanne Dadavich, Marion Estelle Gudėnaitė, Jūratė Jasaitytė.
8 debutantes who will be presented at a Lithuanian society affair in New York in May.

Gegužės pradžioj Č. Moterų Klubo arbatėlėj jos kartu su motinomis supažindintos su klubo narėmis. Birželio 28 So. Shore Country Club patalpose, Gintaro Baliaus metu 9 jaunos talentingos lietuvaitės, lydimos tėvų, tradicinei muzikai grojant, jos bus pristatytos lietuviškai visuomenei.

Iš baliaus pelno klubas paremia vieną ar daugiau lietuvaičių, siekiančių aukštesnio mokslo. Klubas veikia 40 su viršum metų, šalpos, visuomenės ir kultūros reikalams sukėlęs tūkstančius dolerių.

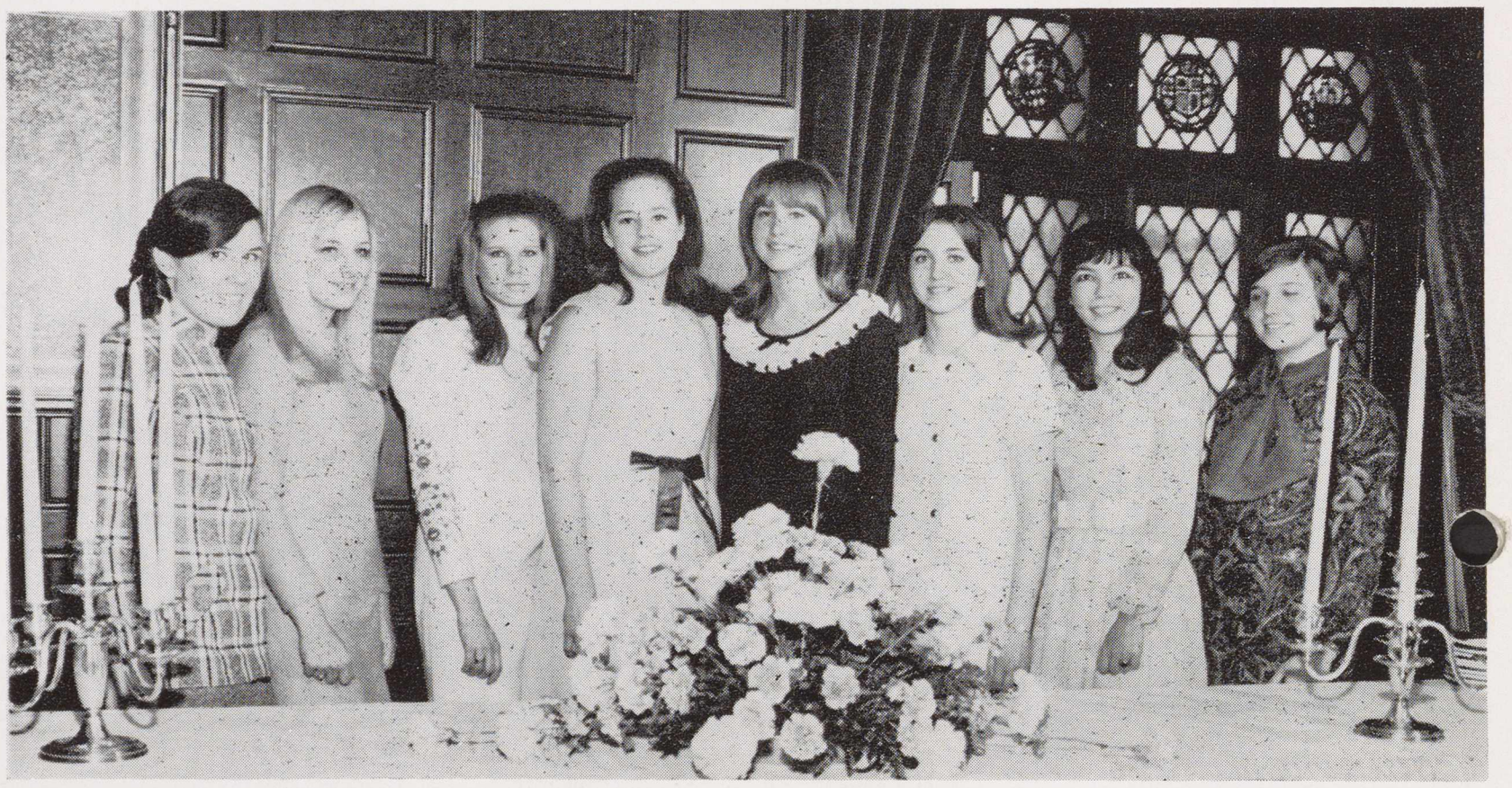

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA

Šv Antano gimnazija Kennebunkporte, Me., 1968/9 m. m. Pirmoj eilėj sėdi mokytojai, Pranciškonų viršininkas dr. L. Andriekus (Trūksta J. Gaidelio).

St. Anthony's Gymnasium at Kennebunkprt, Me., (1968/9). Prior of the Franciscans, Dr. L. Andriekus in center.

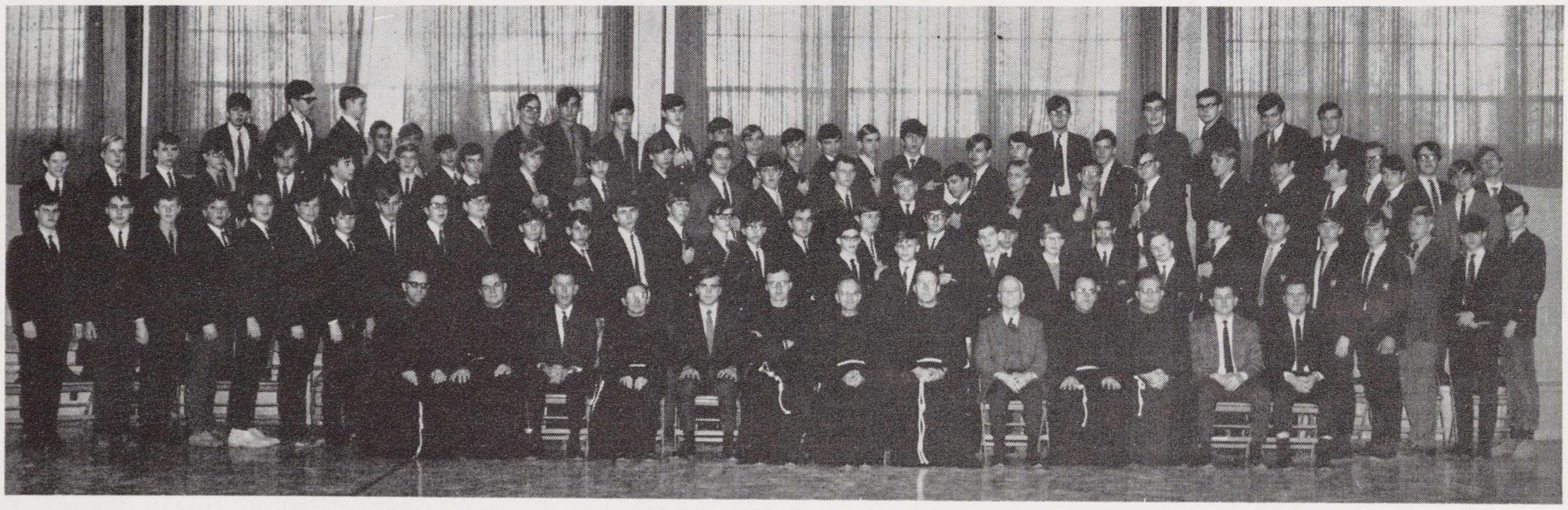

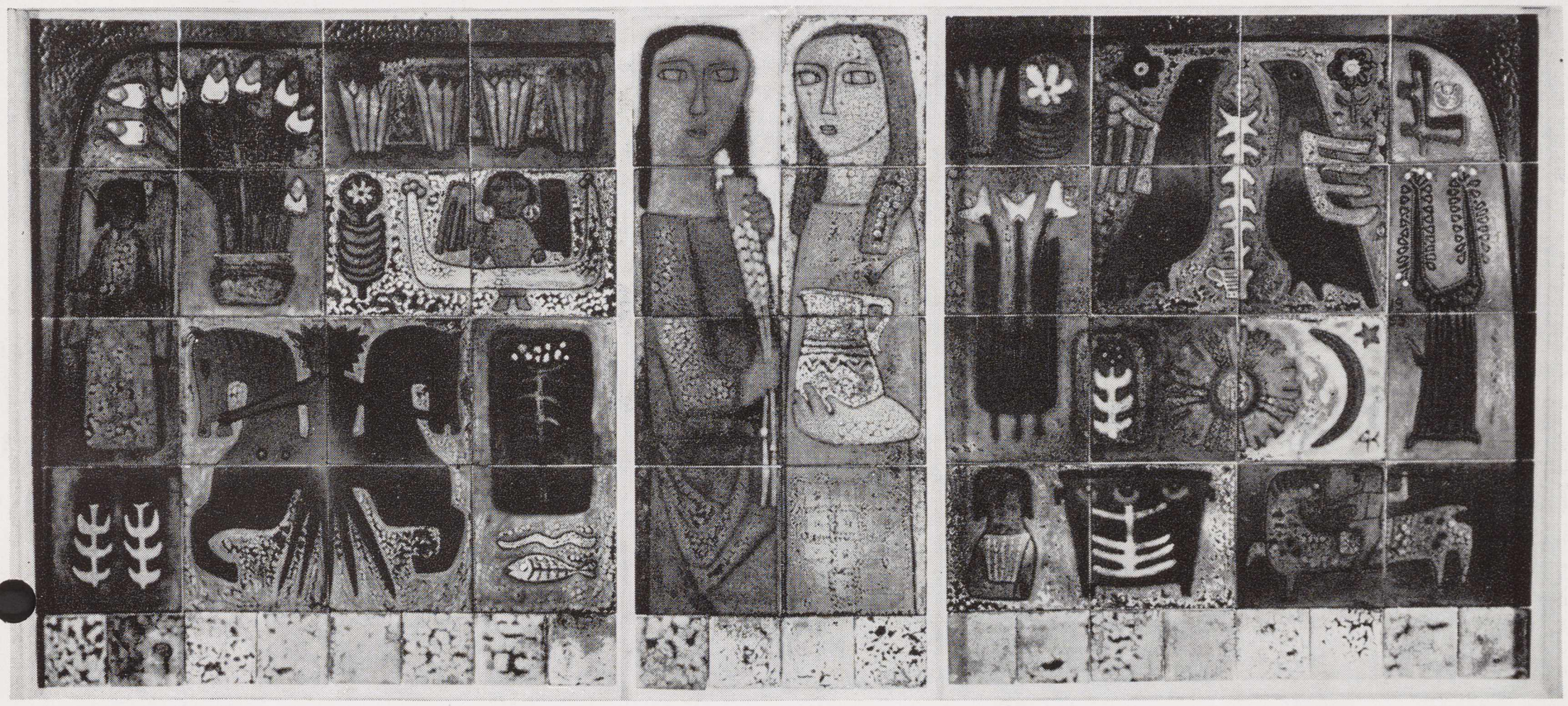

Aleksandra Kašubienė

LIETUVIŠKA PASAKA, keramika
(Valiūnų nuosavybė)
Lithuanian Folktale, ceramics

IŠ DAILĖS PARODŲ

ŽIRGELIS, keramika.

YOUNG STEED, ceramics

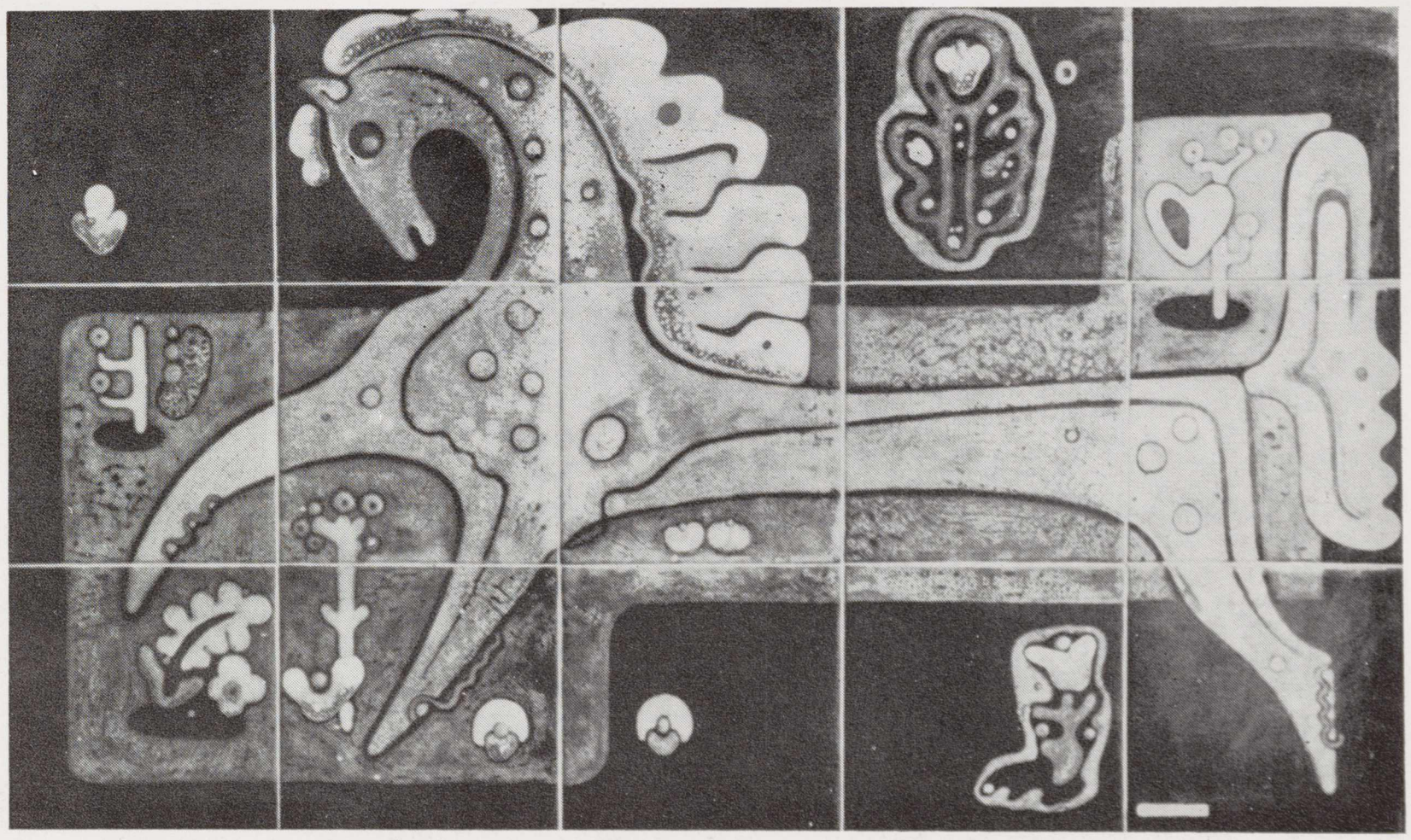

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS